

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jan Židek

**Svoboda projevu na území
Podněstří a Moldavska pohledem
Evropského soudu pro lidská práva**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Mgr. Alla Tymofeyeva, Ph.D.

Katedra: Katedra mezinárodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 25. března 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 134.262 znaků včetně mezer.

Jan Židek

V Praze dne 25. března 2024

Děkuji vedoucí diplomové práce JUDr. Mgr. Alle Tymofeyevě, Ph.D. za vstřícný přístup k vedení práce, za veškeré komentáře, připomínky a rady, které mi poskytla a za čas, který mi věnovala. Dále děkuji přítelkyni a rodině za jejich podporu v průběhu dosavadního studia a za společné diskuze k tématu mé diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	1
1. Odpovědnost Podněstří, Moldavska a Ruska za porušování čl. 10 EÚLP na území Podněstří a vliv Ruska.....	5
1.1. Subjektivita Podněstří.....	6
1.2. Odpovědnost Podněstří za omezování svobody projevu.....	7
1.3. Přístup ESLP k odpovědnosti za omezování svobody projevu na území Podněstří.....	9
1.3.1. Jurisdikce a odpovědnost Moldavska na území Podněstří pohledem ESLP.....	12
1.3.2. Jurisdikce a odpovědnost Ruska na území Podněstří pohledem ESLP.....	14
1.4. Vliv Ruska na svobodu projevu na území Podněstří.....	15
1.5. Shrnutí.....	19
1.6. Návrh na opatření ke zlepšení.....	20
2. Právní rámec a faktický stav svobody projevu v Moldavsku a na území Podněstří.....	22
2.1. Moldavská republika.....	23
2.1.1. Ústavní normy a normy mezinárodního práva veřejného.....	23
2.1.2. Podústavní normy.....	24
2.1.3. Faktický stav.....	26
2.2. Podněsterská moldavská republika.....	27
2.2.1. „Ústavní“ normy a normy mezinárodního práva veřejného.....	27
2.2.2. „Podústavní“ normy.....	30
2.2.3. Faktický stav.....	32
2.3. Shrnutí.....	34
2.4. Návrh opatření ke zlepšení.....	35
3. Posuzování zásahů do svobody projevu na příkladu vybraných rozsudků ESLP.....	37
3.1. Omezení svobody projevu orgánem Moldavské republiky na příkladu rozsudků ESLP.....	37
3.1.1. Kommersant Moldovy proti Moldavsku.....	38
3.1.1.1. Skutkové okolnosti případu.....	38
3.1.1.2. Rozhodování Soudu.....	39
3.1.1.3. Judikaturní základy rozsudku.....	40
3.2. Omezení svobody projevu „orgánem“ Podněstří na příkladu rozsudků ESLP.....	41
3.2.1. Beșleagă proti Moldavsku a Rusku.....	42
3.2.1.1. Skutkové okolnosti případu.....	42

3.2.1.2.	Rozhodování Soudu.....	43
3.2.1.3.	Judikатурní základy rozsudku.....	44
3.2.2.	Coliban proti Moldavsku a Rusku.....	45
3.2.2.1.	Skutkové okolnosti případu.....	45
3.2.2.2.	Rozhodování Soudu.....	45
3.2.2.3.	Judikатурní základy rozsudku.....	47
3.3.	Aktuální vývoj judikatury na příkladu komunikovaného případu Ilcenco proti Moldavsku a Rusku.....	47
3.3.1.	Ilcenco proti Moldavsku a Rusku.....	48
3.3.1.1.	Skutkové okolnosti případu.....	48
3.4.	Shrnutí.....	49
3.5.	Návrh opatření ke zlepšení.....	50
Závěr.....		51

Seznam zkratek

ESLP / Soud	Evropský soud pro lidská práva
EÚLP / Úmluva	Úmluva o ochraně lidských práva základních svobod ¹
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
Návrh článků o odpovědnosti států	Návrh článků o mezinárodní odpovědnosti států za mezinárodně protiprávní chování
Beșleagă	Beșleagă proti Moldavsku a Rusku (48108/07) ²
Coliban	Coliban proti Moldavsku a Rusku (5216/13) ³
Ilașcu	Ilașcu a další proti Moldavsku a Rusku (48787/99) ⁴
Kommersant	Kommersant Moldovy proti Moldavsku (41827/02) ⁵
Mozer	Mozer proti Moldavsku a Rusku (11138/10) ⁶
Catan	Catan a další proti Moldavsku a Rusku (43370/04, 18454/06, 8252/05) ⁷

---

¹ *Evropská úmluva o ochraně lidských práv* (ve znění Protokolů č. 11, 14 a 15). Online. Evropský soud pro lidská práva. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ces. [cit. 2024-03-16].

² Beșleagă proti Moldavsku a Rusku, rozsudek výboru druhé sekce ESLP ze dne 2. července 2019, stížnost č. 48108/07. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-194243>. [cit. 2024-01-07]. (dále citováno bez odkazu na online zdroj)

³ Coliban proti Moldavsku a Rusku, rozsudek výboru druhé sekce ESLP ze dne 30. listopadu 2021, stížnost č. 5216/13. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-213707>. [cit. 2024-01-07]. (dále citováno bez odkazu na online zdroj)

⁴ Ilașcu a další proti Moldavsku a Rusku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 8. července 2004, stížnost č. 48787/99. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-61886>. [cit. 2024-01-07]. (dále citováno bez odkazu na online zdroj)

⁵ Kommersant Moldovy proti Moldavsku, rozsudek senátu čtvrté sekce ESLP ze dne 9. ledna 2007, stížnost č. 41827/02. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-78892>. [cit. 2024-01-07]. (dále citováno bez odkazu na online zdroj)

⁶ Mozer proti Moldavsku a Rusku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 23. února 2016, stížnost č. 11138/10. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-161055>. [cit. 2024-01-07]. (dále citováno bez odkazu na online zdroj)

⁷ Catan a další proti Moldavsku a Rusku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 19. října 2012, stížnosti č. 43370/04, 18454/06, 8252/05. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-114082>. [cit. 2024-01-11]. (dále citováno bez odkazu na online zdroj)

Definice

De facto stát

Vzhledem k nejednotnosti literatury v oblasti používání termínů „*de facto* stát“, „*de facto* režim“ apod. je vhodné definovat, že *de facto* státem se v této práci rozumí stát, který sice vyhlásil nezávislost, avšak dosud nebyl uznán žádným státem, nebo byl uznán jen zanedbatelným počtem států.⁸ Příkladem takového *de facto* státu je právě Podněsterská moldavská republika.

Podněstří

Termín je v textu práce užíván jednak v geografickém významu pro území (Podněstří se nachází v mezinárodně uznávaných hranicích Moldavska, avšak na druhém břehu řeky Dněstr než zbytek Moldavska⁹), jednak jako zjednodušení pro označení neuznané Podněsterské moldavské republiky. Termín Podněstří je užíván ve stejném či obdobném smyslu v různých zahraničních i domácích publikacích. Toto zjednodušení užívá např. D. Cazac¹⁰ či T. Lansford aj. Brown,¹¹ z české literatury pak např. M. Lipovský¹². Č. Čepelka a P. Šturma v učebnici pouze zmiňují „Podněsterskou republiku“, pro podobné *de facto* státy však také používají zjednodušené označení (např. pouze „Abcházie“ na rozdíl od „Autonomní republika Abcházie“).¹³

---

⁸ JANKUV, Juraj; LANTAJOVÁ, Dagmar a ŠMID, Marek et al. *(Ne)uznanie štátov v medzinárodnom práve a jeho dopad na vnútroštátne právo*. Kraków: Spolok Slovákov v Poľsku, 2014, s. 51-52.

⁹ LEONTIEV, Lucia. *Governance and Human Rights in Transnistria: Between Theory and Praxis*. Online. Demokratizatsiya (Washington, D.C.). 2022, roč. 30, č. 3, s. 333-334. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1pop0hq/cdi_proquest_journals_2700800161. [cit. 2024-02-17].

¹⁰ CAZAC, Dumitru. *Transnistria in the Light of Classic Criteria for Statehood*. Online. L'Europe Unie. 2020, roč. 16, č. 16, s. 60-67. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1pop0hq/cdi_ceedl_journals_923886. [cit. 2024-02-17].

¹¹ Moldova, 2021. In: *Political Handbook of the World 2020-2021*. 1. Online. CQ Press, s. 1092. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1ustijj/alma9925248685806986. [cit. 2024-01-13].

¹² LIPOVSKÝ, Milan. Podněstří – *de facto* stát? In: ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo a státní území*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, s. 166-178.

¹³ ČEPELKA, Čestmír a ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo veřejné*. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2018, s. 37.

Území Podněstří, území kontrolované Moldavskou republikou, a území Moldavska

V názvu práce použité zjednodušené „na území Podněstří a Moldavska“ vychází z geografické definice termínu Podněstří jako území na levém břehu řeky Dněstr v rámci mezinárodně uznaných hranic Moldavské republiky. Toto zjednodušení slouží k zdůraznění zaměření práce na rozdíly týkající se svobody projevu ve dvou aktuálně právně a politicky nesourodých teritoriích. I nadále je v textu práce užíváno sousloví „území Podněstří“ ve smyslu geografického určení, ale také ve smyslu území ovládaného neuznanou Podněsterskou moldavskou republikou. V případě, že se část textu týká určitých, nebo všech, území Moldavské republiky, je v textu vždy konkretizováno, zda se jedná o území kontrolované Moldavskou republikou, či o celé Moldavsko/celou Moldavskou republiku (tj. území Moldavské republiky v rámci mezinárodně uznaných hranic, včetně Podněstří).

„Orgány“ Podněstří

Za účelem přehlednosti a jednotnosti jsou v textu práce používána označení, jež respektují, že Podněsterská moldavská republika v současnosti není mezinárodně uznaným státem. Proto se v textu samozvané orgány Podněstří označují jako „orgány“, samozvané soudy označují jako „soudy“, ústava *de facto* státu se označuje jako „ústava“ atp.

Úvod

Na poli mezinárodního práva veřejného se můžeme mimo jiné setkat s nevysokým počtem entit, které spíše jen balancují na hraně státnosti a které často sice oplývají stálým obyvatelstvem, určeným územím a vládou schopnou aktivně ovlivňovat vlastní právní, hospodářskou a politickou realitu, které však dosud nebyly uznány mezinárodním společenstvím za státy. Jedním takovým *de facto* státem je i Podněstří. Takzvaná Podněsterská moldavská republika fakticky existuje déle než některé jiné státy střední a východní Evropy, včetně České republiky. Nejen z důvodu dlouhé faktické existence, ale i z důvodu geografické blízkosti a možnému precedenčnímu charakteru pro budoucí (zamrzlé) konflikty je vysoce relevantní zabývat se podněsterským *de facto* státem z právního pohledu.

Svoboda projevu v podobě, v níž je chráněna čl. 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, patří mezi již tradičně a často propírané základní svobody, které byly na evropském kontinentě více či méně úspěšně prosazovány především v průběhu 20. a 21. století. Jelikož ale *de facto* státy nemohou být signatářem EÚLP, vzniká v této souvislosti mnoho otázek. Moldavané, jakož i obyvatelé Podněstří se mohou se stížnostmi obracet na Evropský soud pro lidská práva, který rozhoduje, zda a který stát je odpovědný za případné porušení čl. 10 Úmluvy a za omezení svobody projevu stěžovatele. Také *de facto* stát se může fakticky takového porušení dopustit. EÚLP však v takovém případě čelí těžké volbě, kterému uznanému státu přisoudit odpovědnost za toto porušení. Pro účely této kvalifikace EÚLP postupně vytvořil ustálenou judikaturu, kterou pro své rozhodování používá aplikací na aktuální případy.

Často se také můžeme v odborných textech a médiích setkat se špatným obrazem Podněstří a tamější úrovně ochrany lidských práv a svobod a konkrétně i svobody projevu. Obyvatelé Moldavska, včetně obyvatel separatistického území Podněstří by měli mít na základě mezinárodních závazků zaručenu svobodu projevu a ta by měla být rovněž chráněna mechanismy mezinárodního práva veřejného. Už od vzniku *de facto* státu Podněstří se však v odborné literatuře i v médiích objevují zprávy o porušování lidských práv na tomto území. Dokonce ani Moldavsko se v úrovni ochrany svobody projevu např. v oblasti svobody médií zdaleka neřadí na první příčky mezinárodních srovnání.

Aktuálnost tématu je navíc posílena sbližováním Moldavska a Evropské unie, jež akcelerovalo po začátku války na Ukrajině. S kandidaturou Moldavska na členství v Evropské unii je zároveň úzce spojena otázka zamrzlého konfliktu v Podněstří, jakož i otázka úrovně svobody projevu. Právě i společenský diskurz v problematice mezinárodního ukotvení Moldavska a Podněstří k cizím organizacím či státům může být jednoduše ovlivňován

restrikcemi v oblasti svobody projevu na území Podněstří a v Moldavsku a s tím souvisejícím omezením dostupnosti informačních zdrojů.

Cílem této diplomové práce je objasnit současný stav ochrany svobody projevu a odpovědnosti za její omezování v Moldavsku ve srovnání s *de facto* státem Podněstří, představit pohled ESLP na danou problematiku a navrhnout opatření ke zlepšení souvisejících právních mechanismů.

Cíle práce bude dosaženo s pomocí následujících dílčích výzkumných otázek. (1) Náleží Podněstří mezinárodněprávní subjektivita a odpovědnost za zásahy do svobody projevu a jak na tuto otázku nahlíží ESLP? (2) Má Rusko jako patronský stát vliv na ochranu svobody projevu na území Podněstří? (3) Jaký je právní rámec ochrany svobody projevu na území Podněstří a Moldavska a je obyvatelům některého z těchto území zaručována vyšší míra ochrany svobody projevu? (4) Zda a jak se liší rozhodování ESLP týkající se „orgánů“ Podněstří a orgánů Moldavska v případech (tvrzeného) porušení čl. 10 Úmluvy a zda ESLP v těchto rozsudcích zachovává konzistentní judikaturu?

Jak je patrné z cíle práce, diplomová práce se skládá ze tří tematických okruhů, kterým odpovídají tři kapitoly, do nichž je práce rozdělena. Každá z kapitol přistupuje k problematice svobody projevu z jiného úhlu pohledu a přibližuje ji jiným způsobem.

První kapitola je věnována otázce subjektivity a odpovědnosti Podněsterské moldavské republiky, vlivu Ruska v Podněstří, odpovědnosti Moldavska a Ruska za tamní omezování svobody projevu a přístupu ESLP k této problematice. Kapitola je založena na literární rešerši, analýze a syntéze poznatků z judikatury a odborných zdrojů. Kapitola poskytuje odpověď na první dvě výzkumné otázky.

Druhá kapitola obsahuje analýzu mezinárodněprávní, ústavní a podústavní roviny svobody projevu na území kontrolovaném Moldavskou republikou a na území kontrolovaném neuznanou Podněsterskou moldavskou republikou, jakož i faktického dodržování předepsaných norem. V kapitole zahrnutá analýza a srovnání právních a jiných textů vychází především ze zdrojů přeložených z originálu (rumunštiny, ruštiny) či z jejich oficiálního anglického překladu. V kapitole je citováno také několik odborných publikací, novinových článků a zpráv mezinárodních organizací. Kapitola vede k zodpovězení třetí výzkumné otázky.

Třetí kapitola pak cílí na zodpovězení čtvrté výzkumné otázky týkající se konzistentnosti a odlišností v rozhodování Soudu, proto obsahuje rozbor konkrétních rozsudků ESLP, které byly vybrány na základě následujících kritérií:

- 1) Rozsudky byly zveřejněny v internetové databázi HUDOC¹⁴ v anglickém jazyce.¹⁵
- 2) Rozsudky je možné v databázi vyhledat pomocí fulltextového vyhledávání zadáním termínů „*Transnistria*“, „*TDR*“, „*MRT*“ a „*Pridnestrovian*“.
- 3) Rozsudky se týkají tvrzených zásahů do svobody projevu ve smyslu čl. 10 EÚLP ze strany orgánů Moldavské republiky, nebo „orgánů“ Podněsterské moldavské republiky.
- 4) Všechny tyto rozsudky úzce souvisí s Podněstřím a (zamrzlým) konfliktem na tomto území.¹⁶

Velký senát ESLP dosud nevydal žádný rozsudek splňující výše uvedená kritéria, proto se třetí kapitola zabývá pouze rozsudky výborů a senátů Soudu. Na základě vytyčených kritérií byly vybrány rozsudky *Kommersant Moldovy proti Moldavsku (41827/02)*¹⁷, *Beșleagă proti Moldavsku a Rusku (48108/07)*¹⁸ a *Coliban proti Moldavsku a Rusku (5216/13)*¹⁹. Nad rámec těchto vybraných rozsudků je první z nich krátce srovnán s rozsudkem *NIT S.R.L. proti Moldavsku (28470/12)*²⁰ a na konci kapitoly je představena i věc *Ilcenco proti Moldavsku a Rusku (40836/15)*²¹, která stojí za pozornost s přihlédnutím k možnému budoucímu vývoji judikatury Soudu. Rozsudky jsou ve třetí kapitole analyzovány vždy z pohledu skutkových okolností případu, z pohledu vylíčeného postupu rozhodování Soudu a z pohledu judikатурních souvislostí. Kromě umožnění zodpovězení čtvrté výzkumné otázky rozsudky zároveň zajišťují jednotný základ i pro zbytek práce, neboť judikatura použitá v první kapitole je s těmito rozsudky funkčně provázána a zjištění zahrnutá do první kapitoly tak rovněž částečně vychází z vybraných rozsudků.

Každá kapitola se zaměřuje na jiné výzkumné otázky, jako celek však tyto kapitoly naplňují cíl práce, neboť čtenáři objasňují současný stav ochrany svobody projevu

---

¹⁴ HUDOC database. Online. Evropský soud pro lidská práva. Dostupné z: hudoc.echr.coe.int. [cit. 2024-01-07].

¹⁵ Všechny rozsudky jsou citovány v českém jazyce. Vzhledem k absenci oficiálního i neoficiálního překladu v databázi HUDOC byl překlad z anglického do českého jazyka proveden autorem práce.

¹⁶ V případě zásahů podněsterských „orgánů“ je úzká souvislost založena samotnou podstatou výkonu moci Podněsterskou moldavskou republikou. V případě zásahu moldavských orgánů (věc *Kommersant Moldovy proti Moldavsku*) je úzká souvislost spatřována mj. v omezení svobody projevu z důvodu údajné otevřené podpory Podněsterské moldavské republiky.

¹⁷ *Kommersant Moldovy proti Moldavsku*, rozsudek senátu čtvrté sekce ESLP ze dne 9. ledna 2007, stížnost č. 41827/02. Online. [cit. 2024-01-07].

¹⁸ *Beșleagă proti Moldavsku a Rusku*, rozsudek výboru druhé sekce ESLP ze dne 2. července 2019, stížnost č. 48108/07. Online. [cit. 2024-01-07].

¹⁹ *Coliban proti Moldavsku a Rusku*, rozsudek výboru druhé sekce ESLP ze dne 30. listopadu 2021, stížnost č. 5216/13. Online. [cit. 2024-01-07].

²⁰ *NIT S.R.L. proti Moldavsku*, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 5. dubna 2022, stížnost č. 28470/12. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-216872>. [cit. 2024-03-17].

²¹ *Ilcenco proti Moldavsku a Rusku*, komunikovaný případ zveřejněný 7. června 2021, stížnost č. 5216/13. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-210440>. [cit. 2024-01-07].

a odpovědnosti za její omezování v Moldavsku ve srovnání s *de facto* státem Podněstří (to především první a druhá kapitola) a představují pohled ESLP na danou problematiku (první a třetí kapitola). Zároveň je součástí každé kapitoly návrh opatření ke zlepšení, který poskytuje prostor k zamyšlení nad určitou výšečí probírané problematiky.

V právní vědě již sice byla věnována pozornost otázkám ochrany lidských práv na území Podněstří, a to především vzhledem k hlášeným případům jejich závažného porušování,²² konkrétně svobodě projevu na moldavském a podněsterském území a jejich srovnání se však dosud mnoho pozornosti nedostávalo. V dostupné literatuře se problematikou v několika publikacích zabývala L. Leontiev či M. Domete. Na dané téma spíše nepravidelně vycházejí různé analýzy a zprávy, mezi jejichž autory můžeme zařadit mezinárodní nevládní organizaci Amnesty International nebo mezinárodní mezivládní organizace OBSE. Kromě těchto zdrojů, jež se většinou týkají svobody projevu jako takové, je v textu navázáno také na dřívější zjištění H. J. Heintze, V. Stavinohy či M. Kosienkowskíeho týkající se subjektivity a odpovědnosti *de facto* států a vlivu Ruska na Podněstří.

---

²² LEONTIEV, Lucia. *Governance and Human Rights in Transnistria: Between Theory and Praxis*. Online. Demokratizatsiya (Washington, D.C.). 2022, roč. 30, č. 3, s. 334. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1pop0hq/cdi_proquest_journals_2700800161. [cit. 2024-01-13].

1. Odpovědnost Podněstří, Moldavska a Ruska za porušování čl. 10 EÚLP na území Podněstří a vliv Ruska

Instituty subjektivity a odpovědnosti jsou určujícími faktory nejen pro rozsudky ESLP, které jsou analyzovány v poslední kapitole, ale ovlivňují také možnosti dalších aktérů ke zlepšení situace v oblasti svobody projevu na území Podněstří a jejich povinnosti. Moldavská republika je členem rady Evropy již od roku 1995.²³ Subjektivitu Moldavské republiky jako mezinárodně uznaného státu a její případnou odpovědnost za protiprávní chování, k němuž došlo na jím kontrolovaném území není v této souvislosti potřeba konkrétněji rozebírat, neboť se z pohledu ESLP neliší od stavu u jiných smluvních států EÚLP. Naopak u Podněsterské moldavské republiky v této souvislosti vyvstávají některé dosud neřešené otázky, které jsou zahrnuty do této kapitoly. Kapitola lze rozdělit na čtyři tematické okruhy, o kterých budou jednotlivě pojednávat čtyři následující podkapitoly: Subjektivita Podněstří; Odpovědnost Podněstří za omezování svobody projevu; Přístup ESLP k odpovědnosti za omezování svobody projevu na území Podněstří; Vliv Ruska na svobodu projevu na území Podněstří. Do podkapitoly o přístupu ESLP k odpovědnosti za omezování svobody projevu na území Podněstří jsou následně včleněny dva tematické okruhy, přičemž jeden se týká jurisdikce Moldavska a druhý jurisdikce Ruska. Pro zodpovězení výzkumných otázek co do odpovědnosti Moldavska a Ruska za porušování čl. 10 EÚLP na území Podněstří je totiž naprosto klíčové pojednání o výkonu (exterritoriální) jurisdikce těchto států. Neboť sám Soud v této souvislosti říká, že „výkon jurisdikce je nezbytnou podmínkou pro to, aby smluvní stát mohl být činěně odpovědným za jednání nebo opomenutí, které mu lze přičíst [...]“.²⁴ Odpovědnost Ruska a Moldavska a jejich jurisdikce jsou pohledem ESLP provázanými instituty, pročež je výklad o nich spojen do jedné podkapitoly.

Kapitola je věnována výzkumu, na jehož základě budou zodpovězeny dvě výzkumné otázky v následujícím znění. Výzkumná otázka (1): *Náleží Podněstří mezinárodněprávní subjektivita a odpovědnost za zásahy do svobody projevu a jak na tuto otázku nahlíží ESLP?* Výzkumná otázka (2): *Má Rusko jako patronský stát vliv na ochranu svobody projevu na území Podněstří?*

---

²³ *Member states - Republic of Moldova*. Online. Council of Europe. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/portal/republic-of-moldova>. [cit. 2024-03-16].

²⁴ Ilașcu a další proti Moldavsku a Rusku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 8. července 2004, stížnost č. 48787/99. Online. [cit. 2024-01-11].

1.1. Subjektivita Podněstří

K existenci subjektivity *de facto* států, mezi něž řadíme i Podněstří, se právní věda vyjadřuje nejednotně. Jelikož nebyla v mezinárodním právu veřejném vytyčena žádná obecná teorie subjektivity, zpravidla se subjektivita v mezinárodním právu posuzuje kazuisticky podle příslušnosti k typově určené skupině entit.²⁵ Konkrétně *de facto* státy za subjekty mezinárodního práva autoři často nepovažují, někteří jim však omezenou subjektivitu připisují.

Mezi důvody, proč by Podněstří mohla být subjektivita přiznána, patří fakt, že navzdory absenci mezinárodního uznání jsou *de facto* státy povinny plnit některé závazky týkající se např. lidských práv, humanitárního práva a ekonomických, sociálních a kulturních práv. Rozsah těchto závazků však dosud nebyl upraven v žádné mezinárodní smlouvě.²⁶ Jak je uvedeno v následující kapitole, např. Evropský parlament od Podněstří „požaduje, aby občané již nebyli zbavováni svobody v důsledku své politické činnosti“.²⁷ Nejedná se sice o explicitní uznání subjektivity Podněstří, ale v současném stavu je adresáta takového vyjádření těžké jednoznačně určit, neboť entita bez subjektivity by principiálně neměla být zapojena do dialogu. Většinou se v této souvislosti hovoří o aplikaci *ius cogens* a základních lidskoprávních úmluv. Někteří autoři navíc výkladem norem mezinárodního práva došli k závěru o existenci subjektivity *de facto* států i z jiných důvodů. Např. H. J. Heintze tvrdí, že si *de facto* státy subjektivitu zaslouží, jelikož na rozdíl od některých jiných subjektů mezinárodního práva upevnily svou pozici v průběhu delšího časového období.²⁸ Tohoto faktu je Podněsterská moldavská republika výborným příkladem, neboť její existence sahá až do začátku poloviny 90. let.²⁹ Lze navíc argumentovat i analogickým příkladem národně-osvobozeneckých hnutí, která jsou, přes vlastní dočasnost, také entitami, jimž mezinárodní právo přiznává omezenou subjektivitu. V souvislosti s disproporčním nahlížením na suverenitu *de facto* států a národně-osvobozeneckých hnutí se pro uznání „určité rozumné míry subjektivity“ Podněstří vyjádřil také M. Lipovský.³⁰

---

²⁵ ČEPELKA, Čestmír a ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo veřejné*. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2018, s. 34.

²⁶ STAVINOHA, Vlastislav. *Obligations of De-Facto Regimes*. Online. Estudios de Deusto. 2020, roč. 68, č. 1, s. 3. Dostupné z: [https://doi.org/10.18543/ed-68\(1\)-2020pp61-74](https://doi.org/10.18543/ed-68(1)-2020pp61-74). [cit. 2024-02-18].

²⁷ *Usnesení Evropského parlamentu ze dne 12. července 2007 o porušování lidských práv v Podněstří (Moldavské republice)*, P6_TA(2007)0358. Online. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-6-2007-07-12_CS.html. [cit. 2024-01-31].

²⁸ HEINTZE, Hans-Joachim. *Are De Facto Regimes Bound by Human Rights?* Online. OSCE Yearbook. 2009, s. 269. Dostupné z: [Are De Facto Regimes Bound by Human Rights?](https://www.osce.org/yearbook) (ifsh.de). [cit. 2024-02-18].

²⁹ ČEPELKA, Čestmír a ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo veřejné*. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2018, s. 37.

³⁰ LIPOVSKÝ, Milan. Podněstří – de facto stát? In: ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo a státní území*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, s. 173.

V protikladu k tomuto přístupu stojí názory, jež zdůrazňují neexistenci pozitivní úpravy nebo považují za dostatečný aktuální stav související s jinými druhy uznání, např. právě s uznáním za národně osvobozené hnutí.³¹

V této souvislosti je nasnadě podotknout, že na rozdíl od jiných *de facto* států, např. Jižní Osetie či Abcházie, žádný stát neuznal samostatnost Podněstří. A to ani Rusko, přestože se jedná o jeho patronský stát.³² Podněstří rovněž není členem žádných mezinárodních organizací a má jen omezený přístup na mezinárodní fóra.³³ V obecném zájmu mezinárodního společenství sice je, aby Podněsterská moldavská republika zanikla, ale z důvodu mj. vojenské podpory patronského státu mezinárodní společenství často není schopno řešit problémy, které se s jeho existencí pojí. Ostatní státy navíc musí existenci Podněstří do jisté míry tolerovat právě z důvodu ochrany lidských práv jednotlivců, kteří na jeho území žijí.³⁴ Z hlediska situace na poli mezinárodního uznání a přístupu států k subjektivitě Podněstří tak není patrná jakákoli snaha přizvat Podněsterskou moldavskou republiku mezi subjekty mezinárodního práva.

1.2. Odpovědnost Podněstří za omezování svobody projevu

Odpovědnost za protiprávní chování v mezinárodním právu úzce souvisí s problematikou subjektivity, jelikož způsobilost mít práva a povinnosti a způsobilost právně jednat se považují za složky subjektivity.³⁵ Pokud tedy subjektivitou oplývají pouze entity, kterým je členy mezinárodního společenství umožněno vzájemně právně jednat, *a contrario* pak non-subjekty takovou způsobilost k právnímu jednání nemají. A nemají-li způsobilost k právnímu jednání, těžko by mohly být způsobilé k protiprávnímu chování. Proto je také v případě, že k porušení práva došlo postupem „orgánu“ *de facto* státu, jedním ze dvou pojmových komponent vzniku odpovědnosti za toto protiprávní chování přičitatelnost určitému uznanému státu.³⁶

---

³¹ RONEN, Yaël. Status and (Human Rights) Obligations of Non-recognized De Facto Regimes in International Law: The Case of 'Somaliland.'. By Michael Schoiswohl. Leiden, Boston. Online. *The American journal of international law*. 2005, roč. 99, č. 4, s. 956. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/3396705>. [cit. 2024-02-18].

³² KER-LINDSAY, James. *The foreign policy of counter secession: preventing the recognition of contested states*. Reprint. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 55.

³³ KOSIENKOWSKI, Marcin. The patron-client relationship between Russia and Transnistria. In: HOCH, Tomáš a KOPEČEK, Vincenc. *De facto states in Eurasia*. Abingdon, Oxon: Routledge, an imprint of the Taylor & Francis Group, 2020, s. 188.

³⁴ JANKUV, Juraj; LANTAJOVÁ, Dagmar a ŠMID, Marek et al. *(Ne)uznanie štátov v medzinárodnom práve a jeho dopad na vnútroštátne právo*. Kraków: Spolok Slovákov v Poľsku, 2014, s. 52, 53.

³⁵ ČEPELKA, Čestmír a ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo veřejné*. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2018, s. 34.

³⁶ ČEPELKA, Čestmír a ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo veřejné*. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2018, s. 381-383.

Jak bylo popsáno v předchozí podkapitole, existence subjektivity Podněsterské moldavské republiky je sporná, spíše však převažuje přesvědčení o tom, že Podněstří nemá mezinárodněprávní subjektivitu. Přihlédneme-li navíc k faktu, že tento *de facto* stát není uznán žádným státem, není v současnosti možné, aby bylo Podněstří s to právně jednat vůči ostatním. Jak ale přistupovat k odpovědnosti Podněstří vůči jednotlivcům, především co se týče ochrany svobody projevu? Neměl by být přístup k odpovědnostnímu vztahu *de facto* stát - jednotlivec odlišný od vztahu *de facto* stát - uznáný stát?

Podobně jako u samotné subjektivity se i v této oblasti můžeme setkat s protichůdnými názory. Ve prospěch mezinárodněprávní odpovědnosti neuznaných států lze argumentovat s přispěním EÚLP. Opačný postoj je zakládán na Návrhu článků o odpovědnosti států. Podle prvního názoru naznačuje Úmluva, že i nestátní aktéři mohou být za protiprávní jednání odpovědní. Čl. 13 EÚLP totiž říká, že každý jednotlivec musí mít k dispozici účinné opravné prostředky před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností. Opačný přístup je podpořen článkem 4 Návrhu článků o odpovědnosti států, podle něhož je jednání jakéhokoli státního orgánu považováno za jednání tohoto státu, což platí pro orgány s jakoukoli funkcí a postavením. Toto ustanovení pak lze interpretovat tak, že státy jsou činěny odpovědnými za to, že dovolí soukromým osobám uzurpovat si vlastní pravomoci a v případě porušení mezinárodního práva *de facto* státem je pak určitému uznanému státu připisována odpovědnost nikoliv z důvodu spoluúčasti na *de facto* státním jednání, ale z důvodu selhání při ochraně před ním.³⁷

Navíc, podobně jako u subjektivity, pro výklad ve prospěch odpovědnosti *de facto* států včetně Podněstří svědčí i některá ustanovení *ius cogens*.³⁸ Naopak důvodem, proč považovat Podněstří za non-subjekt, je absence jakýchkoli mezinárodních úmluv, jež by mu výslovně přiznávaly práva a ukládaly povinnosti.³⁹

Na představených názorových proudech vidíme, že odpovědnost Podněstří za omezení svobody projevu není založena žádnou mezinárodní smlouvou. Jedinou možností, jak tuto odpovědnost dovést, je toliko použití výkladu. Výklad však může vést jak k závěru o existenci odpovědnosti, tak i k závěru zcela opačnému. Jak je představeno v následující podkapitole, ESLP se ve své judikatuře v současnosti spokojuje s názorem, že není nutné rozhodovat

---

³⁷ STAVINOHA, Vlastislav. *Obligations of De-Facto Regimes*. Online. Estudios de Deusto. 2020, roč. 68, č. 1, s. 3. Dostupné z: [https://doi.org/10.18543/ed-68\(1\)-2020pp61-74](https://doi.org/10.18543/ed-68(1)-2020pp61-74). [cit. 2024-02-18].

³⁸ LEONTIEV, Lucia. *The Place of International Human Rights Law in the Territorial Non-State Entities. The case of Taiwan and Territorial Non-State Entities from the Post-Soviet Space*. Online. The Liverpool law review. 2022, roč. 43, č. 3, s. 556. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10991-022-09311-9>. [cit. 2024-02-25].

³⁹ STAVINOHA, Vlastislav. *Obligations of De-Facto Regimes*. Online. Estudios de Deusto. 2020, roč. 68, č. 1, s. 13. Dostupné z: [https://doi.org/10.18543/ed-68\(1\)-2020pp61-74](https://doi.org/10.18543/ed-68(1)-2020pp61-74). [cit. 2024-02-25].

o odpovědnosti Podněstří. Ani pohled ESLP nám tak v této souvislosti nedává jednoznačnou odpověď na otázku, zda může být Podněstří odpovědné za porušování norem mezinárodního práva. Odpovědnost za chování „orgánů“ Podněsterské moldavské republiky tak musí být přičtena jinému státu. Takový výklad má následně dalekosáhlé důsledky pro uspořádání vztahů mezi státy a vůči *de facto* státu, jelikož vzniká vyšší tlak na ovlivňování chování „orgánů“ *de facto* státu „zvenčí“, na rozdíl od situace, kdy by byl *de facto* stát za protiprávní chování odpovědný sám.

Obecně však platí, že pro odpovědnost státu není rozhodující formálněprávní svazek s osobou, která za tento stát jednala. Určujícím faktorem je zde faktický vztah mezi jednající osobou a mechanismem státu.⁴⁰ Mimo ustálenou judikaturní doktrínu může právě tato právní koncepce přispívat k tomu, že ESLP opakovaně rozhoduje o odpovědnosti Ruské federace za porušování čl. 10 EÚLP na území Podněstří. Na tyto neuznané podněsterské orgány totiž může být nahlíženo jako na „prodlouženou ruku“ Ruska a touto optikou se zároveň jedná o vykonavatele faktického vztahu s Ruskem.

1.3. Přístup ESLP k odpovědnosti za omezování svobody projevu na území Podněstří

Jak bylo popsáno v předchozí podkapitole, výklad Úmluvy určité autory vede k závěru, že i neuznaným státům může být přiznána odpovědnost za protiprávní chování. Evropský soud pro lidská práva se dosud k tomuto výkladu EÚLP nepřiklonil, ale není vyloučeno, že se tak v budoucnosti může stát. Do té doby však Soud nemá významnější důvody, proč se ve své judikatuře detailněji zabývat mezinárodněprávní subjektivitou Podněsterské moldavské republiky. Toto nezapojení se do výkladu mezinárodního práva pramení především z omezení, která jsou Soudu předepsaná v EÚLP. Podle článků 33 a 34 ve spojení s článkem 32 Úmluvy se Soud může zabývat pouze spory mezi smluvními stranami (tj. mezi státy, jež přijaly Úmluvu) a individuálními stížnostmi, které ovšem mohou směřovat pouze proti smluvním stranám EÚLP.⁴¹ Ačkoli by byl náhled Soudu na právní problematiku subjektivity a odpovědnosti *de facto* států jistě přínosný, vzhledem k článkům EÚLP regulujícím pravomoc Soudu, se sám omezuje na interpretaci vlastní jurisdikce a jurisdikce smluvních stran Úmluvy na sporných územích. Přitom ale Soud považuje otázku jurisdikce za nezbytnou podmínku pro určení odpovědnosti smluvního

⁴⁰ ČEPELKA, Čestmír a ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo veřejné*. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2018, s. 390.

⁴¹ *Evropská úmluva o ochraně lidských práv* (ve znění Protokolů č. 11, 14 a 15), s. 19. Online. Evropský soud pro lidská práva. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ces. [cit. 2024-03-16].

státu za porušení Úmluvy (jak bylo zmíněno v předmluvě kapitoly). Následující rozbor přístupu Soudu v otázce jurisdikce smluvních stran Úmluvy nad územím Podněstří a odpovědnosti států za jednání „orgánů“ Podněstří bude založen na případech *Beşleagă proti Moldavsku a Rusku* a věci *Coliban proti Moldavsku a Rusku*, jež jsou podrobněji analyzovány ve třetí kapitole, a na související judikatuře.

Jak ve věci *Beşleagă*, tak ve věci *Coliban* se Soud zabýval otázkou jurisdikce států nad stěžovateli, jež tvrdili mj. porušení čl. 10 EÚLP. Obě stížnosti směřovaly proti Moldavsku a proti Rusku. V druhém případě Soud dokonce výslovně uvedl, že „[s]těžovatel ve světle konstantní judikatury Soudu podal stížnost proti Moldavsku a Rusku“.⁴² Z jaké judikatury tedy stěžovatel a Soud vycházeli a na základě jakých důvodů Soud shledává odpovědnost jiných států na území, které je mezinárodně uznáváno jako teritorium Moldavské republiky?

Na jednu stranu lze říci, že se judikatura ESLP důsledně drží názoru, podle něž je kritérium příslušnosti státu „primárně územní“ – smluvní stát má povinnosti vycházející z Úmluvy především na svém vlastním území. Tento přístup Soud dovodil výkladem článku 1 Úmluvy, jenž stanoví, že signatáři přiznávají určitá práva a svobody podle EÚLP „každému, kdo podléhá jejich jurisdikci“. I z této zásady jsou možné určité výjimky, avšak ty v každém případě vyžadují odůvodnění.⁴³ Pokud by Soud použil toto pravidlo na některé případy týkající se *de facto* států, včetně Podněstří, musel by se nutně také ve věcech *Coliban* a *Beşleagă* vyslovit pro odpovědnost Moldavské republiky, jelikož území Podněstří leží v mezinárodně uznaných hranicích Moldavska. Takovému zhodnocení se dokonce nebránilo ani Moldavsko, jež uznalo své pozitivní závazky k zajištění práv stěžovatele v případě *Coliban* a uznalo tak svou příslušnost podle čl. 1 Úmluvy.

Na druhou stranu Soud aktivně posuzuje, zda je možné toto územní kritérium opustit a v případě ruských aktivit na území Podněstří k tomu také našel důvody. Tyto důvody tvořící „výjimky“ z obecného pravidla příslušnosti dle územní jsou rozsáhle popsány v některých starších případech, na něž Soud odkazuje jak v rozsudku *Coliban*, tak v rozsudku *Beşleagă*. Nejdůležitější judikaturu z tohoto pohledu představují případy *Ilaşcu a další proti Moldavsku a Rusku*⁴⁴, *Catan a další proti Moldavsku a Rusku*⁴⁵, *Mozer proti Moldavsku a Rusku*⁴⁶ a *Ivanțoc*

---

⁴² *Coliban proti Moldavsku a Rusku*, rozsudek výboru druhé sekce ESLP ze dne 30. listopadu 2021, stížnost č. 5216/13, § 20. Online. [cit. 2024-01-07].

⁴³ LARSEN, Kjetil Mujezinović. *'Territorial Non-Application' of the European Convention on Human Rights*, s. 73.

⁴⁴ *Ilaşcu a další proti Moldavsku a Rusku*, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 8. července 2004, stížnost č. 48787/99. Online. [cit. 2024-01-11].

⁴⁵ *Catan a další proti Moldavsku a Rusku*, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 19. října 2012, stížnosti č. 43370/04, 18454/06, 8252/05. Online. [cit. 2024-01-11].

*a další proti Moldavsku a Rusku*⁴⁷, jejichž relevantní pasáže jsou v následujícím textu zmíněny za účelem přiblížení přístupu Soudu k určování jurisdikce Moldavska a Ruska na území Podněstří.

Ve významném judikátu *Catan*, jakož i v dalších rozsudcích, jež se týkaly území nebo obyvatelstva *de facto* států, ESLP nevytyčil zásady pro určování jurisdikce na exteritoriálním území a zpravidla judikoval pouze obecné principy týkající se jurisdikce ve smyslu čl. 1 Úmluvy. Naopak ve věci *Chiragov a další proti Arménii*, jež úzce souvisela s náhornokarabašským *de facto* státem, Soud již vymezil zvláštní kategorii zásad podle čl. 1 Úmluvy, jako „obecné principy extrateritoriální jurisdikce“. V tomto smyslu můžeme rozlišit tři judikатурní zásady extrateritoriální jurisdikce, a to zásadu „teritoriality“, zásadu „moci a kontroly orgánů státu“ a zásadu „účinné kontroly nad určitou oblastí“.⁴⁸

Zásada teritoriality vychází z výše popsaného principu, že příslušnost státu je primárně územní a lze se odchýlit pouze při existenci výjimečných okolností, zásada moci a kontroly orgánů státu zrcadlí případné faktické jednání státních složek přítomných na cizím území (např. jako faktická kontrola nad budovami, dopravními prostředky apod.) a zásada účinné kontroly nad určitou oblastí se zaměřuje na vojenské zapojení státu na sporném území a také na míru vojenské, ekonomické a politické podpory orgánům místní samosprávy ze strany daného státu.⁴⁹ Analyzované rozsudky *Beşleagă* a *Coliban* byly Soudem vyneseny několik let po zavedení těchto tří zásad (konkrétně tyto dva rozsudky pocházejí z července 2019 a listopadu 2021, zatímco zmiňovaný *Chiragov a další proti Arménii* je již z června 2015). Tyto zásady tak mohly být Soudem jednoduše aplikovány i v novějších rozsudcích. Může být proto překvapením, že ačkoli Soud v roce 2015 vytvořil tento tzv. test, který je teoreticky univerzálně použitelný i na případ Podněstří, ve věci *Beşleagă* a ve věci *Coliban* Soud odkázal na ještě starší judikaturu a testu extrateritoriální jurisdikce se zcela vyhnul. Místo něj ESLP odkázal např. na věc *Ilaşcu a další proti Moldavsku a Rusku*, jež je označena jako „key case“, v níž se Moldavsko pokusilo přesvědčit Soud o nutnosti použití výjimky z obecného primárně územního kritéria.

---

⁴⁶ Mozer proti Moldavsku a Rusku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 23. února 2016, stížnost č. 11138/10. Online. [cit. 2024-01-10].

⁴⁷ *Ivanțoc a další proti Moldavsku a Rusku*, rozsudek senátu čtvrté sekce ESLP ze dne 15. listopadu 2011, stížnost č. 23687/05. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-107480>. [cit. 2024-01-11].

⁴⁸ *Chiragov a další proti Arménii*, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 16. června 2015, stížnost č. 13206/15, § 168. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-155353>. [cit. 2024-01-11].

⁴⁹ HÝBNEROVÁ, Stanislava a TYMOFEYEVA, Alla. Exteritoriální jurisdikce smluvních států Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. In: ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo a státní území*, s. 89-91.

1.3.1. Jurisdikce a odpovědnost Moldavska na území Podněstří pohledem ESLP

Moldavsko před ratifikací Úmluvy učinilo výhradu, podle níž „*nebude schopno zaručit dodržování ustanovení Úmluvy, co do opomenutí a činů spáchaných orgány samozvané Podněsterské republiky na území, které tyto orgány skutečně kontrolují, dokud nebude konflikt v regionu definitivně urovnán*“.⁵⁰ V řízení o přijatelnosti se Soud zabýval otázkou, zda toto prohlášení představuje platnou výhradu ve smyslu článku 57 Úmluvy, načež dospěl k závěru, že takovéto prohlášení není platné, neboť ze své podstaty spadá do kategorie obecných, článkem 57 zakázaných, výhrad. K takovým výhradám Soud ve své judikatuře nepřihlíží. ESLP následně sice dospěl k závěru, že Moldavsko nevykonává účinnou kontrolu nad Podněstřím, to však podle Soudu rovnou nevede k úplné absenci jurisdikce nad daným územím.⁵¹

Moldavsko si navíc podle názoru Soudu rovněž vyjádřeného ve věci *Ilaşcu* stále udržuje alespoň omezenou kontrolu nad Podněstřím (konkrétně se jedná např. o vydávání průkazů totožnosti a celních razítek).⁵²

Soud tak pro účely střetu mezi omezenou účinnou kontrolou (faktický stav) a jurisdikcí (právní stav) zavedl pojem „pozitivní závazky“. Na základě těchto závazků má Moldavsko povinnost přijmout „veškerá opatření, která jsou v jeho moci“, aby zajistilo práva zakotvená Úmluvou.⁵³

Analyzované případy *Beşleagă a Coliban* se však ve výsledném rozhodnutí podstatným způsobem rozcházejí s judikатурním vzorem *Ilaşcu a další proti Moldavsku a Rusku*. Zatímco v původním rozsudku Velkého senátu ESLP (*Ilaşcu*) bylo v konečném důsledku rozhodnuto o tzv. sdílené odpovědnosti, kdy bylo odpovědnými za porušení čl. 3 a čl. 5 EÚLP (o čl. 10 tehdy ESLP nerozhodoval) shledáno Moldavsko i Rusko, v analyzovaných případech rozhodovaných výborem bylo za jedinou odpovědnou stranu označeno Rusko, a to ve všech bodech (tj. porušení čl. 3, 5, 10 a 13). Tato alterace je dále v obou rozebíraných případech osvětlena odkazem na případ *Mozer*. Stejně jako u rozsudku *Ilaşcu* se zde jedná o tzv. key case vyneseny Velkým senátem. Tento rozsudek je však oproti rozsudku *Ilaşcu* novější (pochází z února 2016). Podobně jako byl výše zmíněn třífázový test exteritoriální jurisdikce, který však ve vztahu k Podněstří není používán, i z rozsudku *Mozer* lze extrahovat určitý (tentokrát) dvoufázový test exteritoriální

---

⁵⁰ *Ilaşcu a další proti Moldavsku a Rusku*, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 8. července 2004, stížnost č. 48787/99, § 298. Online. [cit. 2024-01-11].

⁵¹ Tamtéž, § 324.

⁵² LEONTIEV, Lucia. *Governance and Human Rights in Transnistria: Between Theory and Praxis*, s. 353.

⁵³ LARSEN, Kjetil Mujezinović. 'Territorial Non-Application' of the European Convention on Human Rights, s. 80 a 85.

jurisdikce – test pozitivních závazků. Soud v tomto smyslu judikoval, že (výše popsané) pozitivní závazky Moldavska se skládají jednak z

„opatření potřebných k obnovení jeho kontroly nad podněsterským územím jako výrazu jeho jurisdikce“ a jednak z

„opatření k zajištění dodržování práv jednotlivých žadatelů“.⁵⁴

Takový test byl použit v případě *Mozer* a následně na něj bylo Soudem odkázáno v analyzovaných případech.

Co se týče samotného zhodnocení jednotlivých bodů tohoto testu, obecně Soud v mnoha rozsudcích shodně poznamenává, že „od začátku nepřátelských akcí v letech 1991-1992 [...] Moldavsko přijalo veškerá opatření, která byla v jeho moci, aby obnovilo kontrolu nad územím Podněstří“.⁵⁵ Soud tedy v případě *Mozer*, *Catan* a *Beșleagă* považoval moldavská opatření k obnovení kontroly nad Podněstřím za dostatečná, protože Moldavsko splnilo první stupeň testu pozitivních závazků.

K druhému stupni tohoto testu, tedy k aplikaci opatření zajišťujících dodržování práv jednotlivých žadatelů, Soud ve věci *Mozer* opět odkazuje na předchozí věc *Ilașcu*, v níž bylo Soudem konstatováno, že „Moldavsko nesplnilo plně své pozitivní závazky v tom smyslu, že od května 2001 nepřijalo v průběhu jednání s představiteli Podněsterské moldavské republiky a orgány Ruské federace všechna opatření, která mělo k dispozici, aby ukončilo porušování práv stěžovatelů“.⁵⁶ Podle názoru Soudu vyjádřeného ve věci *Ilașcu* tak Moldavsko druhý stupeň pozitivních závazků nesplnilo, protože bylo Soudem shledáno odpovědným za porušení Úmluvy.

Na tomto místě se ale posouzení v případech *Ilașcu* a *Mozer* rozcházejí, neboť ve věci *Mozer* se již Soud s opatřeními na podporu konkrétního stěžovatele spokojil a Moldavsko v důsledku nebylo odpovědným za porušení EÚLP.⁵⁷ V analyzovaných případech *Beșleaga* a *Coliban* výbor Soudu navázal na toto posouzení z případu *Mozer* a přístup moldavských úřadů k zajištění podpory pánům *V. Beșleagovi* a *A. Colibanovi* vyhodnotil jako natolik dostatečný, že vedl k vyslovení neodpovědnosti Moldavské republiky za tvrzená porušení Úmluvy. Takové zhodnocení se vztahuje mimo čl. 3, 5 a 13 také na článek 10 Úmluvy, jehož porušení nebylo součástí původního judikátu, bylo však součástí v této práci analyzovaných případů.

---

⁵⁴ *Mozer* proti Moldavsku a Rusku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 23. února 2016, stížnost č. 11138/10, § 151. Online. [cit. 2024-01-10].

⁵⁵ Tamtéž, § 152.

⁵⁶ *Ilașcu* a další proti Moldavsku a Rusku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 8. července 2004, stížnost č. 48787/99, § 348. Online. [cit. 2024-01-11].

⁵⁷ Tamtéž, § 153.

V této souvislosti lze konstatovat, že cca. od roku 2016 (od případu *Mozer*) dochází k judikaturnímu posunu. Odpovědnost za protiprávní chování Podněsterských „orgánů“ je v novějších rozsudcích oproti dřívější době připisována pouze Rusku. Důvodem pro tuto změnu je Soudem sledovaná vyšší aktivita v bilaterálních jednáních mezi Ruskem a Moldavskem a snaha moldavské strany o větší zapojení Ruska do zajištění práv stěžovatelů a nastolení spolupráce v této oblasti.⁵⁸

Na základě této judikaturní změny z roku 2016, tedy Soud mohl v analyzovaných případech *Beșleagă* a *Coliban* konstatovat, že Moldavská republika za porušení čl. 10 EÚLP není odpovědná.

1.3.2. Jurisdikce a odpovědnost Ruska na území Podněstří pohledem ESLP

Na druhou stranu, v otázce jurisdikce a odpovědnosti Ruska Soud postupoval jiným způsobem než u posuzování odpovědnosti Moldavska. Soud se v této otázce nezabýval pozitivními závazky jako v judikátu *Ilașcu*, ale posuzoval ruskou aktivitu na sporném podněsterském území především ve světle rozsudku *Ivanțoc a další proti Moldavsku a Rusku* a výše zmíněných věcí *Catan* a *Mozer*. Podle prvního z těchto rozsudků Soud na základě informací poskytnutých ruskou a moldavskou vládou usoudil, že:

„Ruská federace nadále udržovala úzké vztahy s Podněsterskou moldavskou republikou, které vycházely z poskytování politické, finanční a hospodářské podpory separatistickému režimu. [N]avíc [...], že ruská armáda (vojáci, vybavení a munice) byla ke dni propuštění stěžovatelů stále umístěna na moldavském území v rozporu se závazky Ruské federace k úplnému stažení a v rozporu s moldavskými právními předpisy. [...] Ruská federace nadále neučinila nic, aby zabránila porušování Úmluvy, [...], ani aby ukončila situaci stěžovatelů, kterou způsobili její zástupci.“⁵⁹

A na tento názor Soud navázal i v případech *Catan* a *Mozer*:

„[V] letech 2002-2004 mohla Podněsterská moldavská republika pokračovat v existenci a odolávat moldavským a mezinárodním snahám o urovnání konfliktu a nastolení demokracie a právního státu v regionu jen díky ruské vojenské, ekonomické a politické podpoře. Za těchto okolností je vysoká míra závislosti Podněsterské moldavské republiky na ruské podpoře jasným

---

⁵⁸ *Mozer* proti Moldavsku a Rusku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 23. února 2016, stížnost č. 11138/10, § 153. Online. [cit. 2024-01-10].

⁵⁹ *Ivanțoc a další* proti Moldavsku a Rusku, rozsudek senátu čtvrté sekce ESLP ze dne 15. listopadu 2011, stížnost č. 23687/05, § 118-119. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-107480>. [cit. 2024-01-11].

důkazem toho, že Rusko [...] vykonávalo účinnou kontrolu a rozhodující vliv na správu Podněstří.“⁶⁰

„Podněsterská moldavská republika může nadále existovat a vzdorovat moldavským a mezinárodním snahám o vyřešení konfliktu a nastolení demokracie a právního státu v regionu pouze díky vojenské, hospodářské a politické podpoře Ruska. Za těchto okolností je vysoká míra závislosti Podněstří na ruské podpoře silným důkazem toho, že Rusko nadále vykonává účinnou kontrolu a rozhodující vliv na orgány Podněstří.“⁶¹

Podobně jako u určování jurisdikce Moldavska můžeme i v případě exteritoriální jurisdikce Ruska vyvodit existenci typizovaného dvoufázového testu. Ten se však u posouzení exteritoriální jurisdikce skládá z jiných bodů než u posuzování jurisdikce Moldavska. První bod testu je obsahem výše uvedených citací. Zjednodušeně řečeno, jde o zjištění výkonu účinné kontroly nad územím na základě míry podpory neuznanému *de facto* státu. Druhým bodem tohoto testu je pak otázka, zda „*smluvní stát vykonává konkrétní kontrolu nad politikou a činností podřízené místní správy*“⁶², vyjádřená především v případě *Mozer* a kopírující některé starší rozsudky včetně těch, týkajících se např. *de facto* státu Severní Kypr. Zajímavým zjištěním ovšem je, že ačkoli tento druhý bod testu ESLP stabilně zmiňuje už od rozsudku *Catan*, zatím se vždy rozhodl tuto otázku nezkoumat právě s odkazem na pokračující účinnou kontrolu prováděnou Ruskem. Z tohoto pohledu je tak tato otázka neaktuální, neboť na ní Soud může odpovědět nejdříve v případě, kdy nebude území Podněstří podléhat účinné kontrole ze strany Ruska. A v této souvislosti se lze zároveň tázat, zda je vůbec možné, aby Rusko vykonávalo konkrétní kontrolu nad politikou a činností podřízené místní správy v situaci, kdy již nebude schopno vykonávat nad územím účinnou kontrolu. Mimo jiné o této problematice pojednává následující podkapitola.

1.4. Vliv Ruska na svobodu projevu na území Podněstří

Jak bylo několikrát popsáno výše, ESLP ve své judikatuře kromě Moldavska činí za zásahy do svobody projevu odpovědným také Ruskou federaci. A Rusku byla také v posledních letech čím dál častěji připisována odpovědnost za omezování svobody projevu na území Podněstří. Přestože Rusko od Podněstří odděluje několik set kilometrů ukrajinského území, ESLP nachází

---

⁶⁰ *Catan* a další proti Moldavsku a Rusku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 19. října 2012, stížnosti č. 43370/04, 18454/06, 8252/05, § 122. Online. [cit. 2024-01-11].

⁶¹ *Mozer* proti Moldavsku a Rusku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 23. února 2016, stížnost č. 11138/10, § 110. Online. [cit. 2024-01-10].

⁶² Tamtéž, § 157.

důvody, proč je Ruské federaci možné přičítat odpovědnost za porušení čl. 10 EÚLP na území Podněstří. Tato podkapitola se dále věnuje historickým, ekonomickým a politickým okolnostem ruského vlivu v Podněstří a jeho odpovědnosti za tamější omezování svobody projevu.

Oblast Podněstří byla historicky téměř neustále spojována s Ruskem (carským Ruskem či Sovětským svazem) od konce 18. století, kdy byla začleněna do Ruské říše. Kromě této historické spřízněnosti je dnes podněsterské obyvatelstvo silně rusifikováno a projevuje hluboký cit pro sounáležitost s Ruskem. Proto je Podněstří politickou reprezentací prezentováno jako integrální součást ruské civilizace (*ruskij mir*).⁶³ Počet ruských občanů v Podněstří dlouhodobě stoupá a v roce 2020 již dosáhl 220 tisíc, což tvoří téměř 50 % podněsterského obyvatelstva.⁶⁴ Z výzkumu vyplývá, že jediným patronským státem Podněstří je Rusko.⁶⁵ To je rozdíl oproti jiným *de facto* států, které mají často patronů více. Právě i silné zastoupení ruské populace na území Podněstří je jedním z argumentů, jimiž se Rusko snaží legitimizovat nejen spolupráci s Podněstřím, ale také svou vojenskou přítomnost v regionu. Navíc je Podněstří jako *de facto* stát součástí tzv. zamrzlého konfliktu.⁶⁶ Tento termín značí, že spor Moldavska a Ruska o toto území trvá již dlouhou dobu, nemá jednoduché řešení a jde o jistou „patovou situaci“. Podobně jako v případě sporu o Náhorní Karabach⁶⁷ by pokus o vyřešení konfliktu vojenskou cestou mohl vést k rozsáhlé humanitární katastrofě.

Pro srovnání, opačný břeh Dněstru, historické území Besarábie, naopak historicky a etnicky náleží do rumunské sféry vlivu. Právě s touto argumentací v roce 1920 Francie, Británie, Japonsko a Itálie v rámci Pařížské mírové konference ujednali s Rumunskem smlouvu o začlenění Besarábie do Rumunska a ochraně rumunských hranic na řece Dněstr.⁶⁸ Tím bylo až

---

⁶³ KOSIENKOWSKI, Marcin. The patron-client relationship between Russia and Transnistria. In: HOCH, Tomáš a KOPEČEK, Vincenc. *De facto states in Eurasia*. Abingdon, Oxon: Routledge, an imprint of the Taylor & Francis Group, 2020, s. 195, 196.

⁶⁴ KOSIENKOWSKI, Marcin. The patron-client relationship between Russia and Transnistria. In: HOCH, Tomáš a KOPEČEK, Vincenc. *De facto states in Eurasia*. Abingdon, Oxon: Routledge, an imprint of the Taylor & Francis Group, 2020, s. 190.

⁶⁵ TOKAREV, Aleksei; MARGOEV, Adlan a PRIKHODCHENKO, Alexey. *The statehood of Eurasia's de facto states: an empirical model of engagement by great powers and patrons*. Online. Caucasus survey. 2021, roč. 9, č. 2, s. 12. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/23761199.2020.1870076>. [cit. 2024-02-24].

⁶⁶ LIPOVSKÝ, Milan. Podněstří – de facto stát? In: ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo a státní území*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, s. 167.

⁶⁷ *Observations on the Human Rights Situation of People affected by the Conflict between Armenia and Azerbaijan over the Karabakh region*. Online. Council of Europe - Commissioner for Human Rights. Dostupné z: <https://rm.coe.int/observations-on-the-human-rights-situation-of-people-affected-by-the-c/1680ae228c>. [cit. 2024-02-24].

⁶⁸ VAHL, Marius a EMERSON, Michael. *Moldova and the Transnistrian Conflict*. Online. Journal on ethnopolitics and minority issues in Europe JEMIE. 2004, č. 1, s. 3. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1pop0hq/cdi_proquest_miscellaneous_59712109. [cit. 2024-02-24].

do druhé světové války Podněstří odděleno od zbytku současného Moldavska. Podněstří a Moldavsko je tak dnes spíše nesourodým spojením dvou regionů se silně odlišnými historickými a kulturními vazbami, což může být vyzdvihováno právě odpůrci sjednocení a ruskojazyčným obyvatelstvem.

Podněstří je dnes na Rusku zcela závislé v některých aspektech hospodářství a v zajištění obrany. Např. dodávky zemního plynu, finanční pomoc zajišťující i běžný provoz „státního“ rozpočtu a v neposlední řadě také zajištění stability prostřednictvím vojenské přítomnosti ruských vojenských sil jsou důvody, proč je někdy Podněstří označováno jako vazal Ruska.⁶⁹

V souladu s těmito zjištěními je i ustálená judikatura Evropského soudu pro lidská práva, která hovoří o „účinné kontrole“ na základě „vysoké míry závislosti Podněsterské moldavské republiky na ruské podpoře“, jak bylo popsáno v předchozí podkapitole. Takový výklad určitých skutkových zjištění je pro Soud dostatečným základem pro to, aby mohl přisuzovat odpovědnost Rusku za konkrétní protiprávní chování „orgánů“ Podněsterské moldavské republiky. Soudní praxe se v této oblasti vyvinula takovým směrem, že dojde-li Soud k závěru o účinné kontrole Ruska, nezkoumá již zda Rusko vykonává podrobnou kontrolu nad politikou a činností podřízené „místní správy“.^{70,71}

Na druhou stranu, Podněsterská moldavská republika nejedná vždy zcela v zájmu Ruské federace a v souladu s její politikou. Jak ukazuje M. Kosienkowski, ani vazalsko-patronský vztah přetrvávající mezi Podněstřím a Ruskem není vlivově jednostranný. Každá ze stran vztahu sice používá k dosažení svých cílů jiných metod, avšak obě strany jsou způsobilé v určitých ohledech své zájmy prosazovat. Proto je třeba učinit závěr, že ruský vliv na podněsterské *de facto* orgány je sice rozsáhlý, avšak nikoli bezbřehý. Navíc i tento vztah v průběhu času ovlivňují pnutí, která schopnosti faktické kontroly Podněstří Ruskem dále ovlivňují.⁷² Stejně tak i vliv Ruska na svobodu projevu na území Podněstří pravděpodobně existuje (stejně jako vliv na ostatní oblasti společenského dění). To ovšem neznamená, že je vliv Ruska na svobodu projevu neomezený ani že by Podněstří nemohlo samo do určité míry rozhodovat o jejím omezování na kontrolovaném území.

---

⁶⁹ KOSIENKOWSKI, Marcin. The patron-client relationship between Russia and Transnistria. In: HOCH, Tomáš a KOPEČEK, Vincenc. *De facto states in Eurasia*. Abingdon, Oxon: Routledge, an imprint of the Taylor & Francis Group, 2020, s. 192, 193.

⁷⁰ Coliban proti Moldavsku a Rusku, rozsudek výboru druhé sekce ESLP ze dne 30. listopadu 2021, stížnost č. 5216/13, § 46. Online. [cit. 2024-02-28].

⁷¹ Beşleagă proti Moldavsku a Rusku, rozsudek výboru druhé sekce ESLP ze dne 2. července 2019, stížnost č. 48108/07, § 38. Online. [cit. 2024-02-28].

⁷² KOSIENKOWSKI, Marcin. The patron-client relationship between Russia and Transnistria. In: HOCH, Tomáš a KOPEČEK, Vincenc. *De facto states in Eurasia*. Abingdon, Oxon: Routledge, an imprint of the Taylor & Francis Group, 2020, s. 198-201.

ESLP Podněsterskou moldavskou republiku chápe jako „*moldavský region, který vyhlásil nezávislost v roce 1991, ale není uznán mezinárodním společenstvím*“.⁷³ Jak Soud konstatoval ve věci *Ilașcu*, Podněsterská moldavská republika byla vytvořena „*s podporou Ruské federace, vybavena orgány moci a vnitřní samosprávou, [ale] zůstává pod faktickou mocí nebo přinejmenším pod rozhodujícím vlivem Ruské federace a v každém případě přežívá díky vojenské, hospodářské, finanční a politické podpoře, kterou jí Rusko poskytuje*“.⁷⁴ Tento pohled sice odpovídá názoru (často již zmíněných) dalších autorů, avšak Soud pravděpodobně z důvodu potřeby určit konkrétní stát, jenž by byl za porušení EÚLP odpovědný, opomíjí, že Podněstří rovněž disponuje prostředky jak ovlivňovat vlastní vztah s Ruskem.

Poslední otázkou, jíž se tato kapitola věnuje v následujících řádcích je otázka následujícího pravděpodobného vývoje. Poté co Výbor ministrů Rady Evropy ukončil členství Ruské federace v organizaci, Rusko přestalo být také smluvní stranou EÚLP. Ruská federace proto může být odpovědná pouze za porušení EÚLP, k nimž došlo před datem 16. září 2022.^{75,76} Je proto zřejmé, že v případech, kdy již Rusko nebude moci být odpovědné za porušování Úmluvy, bude nutné, aby ESLP změnil svou judikaturu ohledně odpovědnosti za jednání „orgánů“ Podněstří. Tento judikaturní posun bude jistě zajímavé sledovat, neboť (jak bylo popsáno v předchozí podkapitole) za porušení čl. 10 Úmluvy provedeného „orgány“ Podněsterské moldavské republiky, resp. na území Podněstří, je od roku 2016 stabilně připisována odpovědnost Ruské federaci. V této situaci do budoucna přicházejí v úvahu tři možnosti, jak může Soud postupovat: (1) vrátit se ke stavu judikatury v době před rozsudkem *Mozer*, kdy byla dovozována sdílená odpovědnost Ruska a Moldavska a na tomto základě přenést celou odpovědnost za budoucí porušení na Moldavsko, (2) v souladu s recentní judikaturou nadále tvrdit, že Moldavsko dostalo svým pozitivním závazkům, pročež nemůže být za omezení svobody projevu ze strany Podněsterské moldavské republiky odpovědné, nebo (3) vytvořit zcela nový judikaturní přístup, v němž Soud opustí doktrínu o účinné kontrole Ruska a pozitivních závazcích Moldavska a Moldavské republiky bude moci být přičtena odpovědnost na zcela jiném základě. Druhá alternativa je vysoce nepravděpodobná, vzhledem k zásadě Soudu, podle níž je cílem Úmluvy

---

⁷³ *Ilașcu* a další proti Moldavsku a Rusku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 8. července 2004, stížnost č. 48787/99, § 2. Online. [cit. 2024-02-28].

⁷⁴ Tamtéž, § 348.

⁷⁵ *Russia ceases to be a Party to the European Convention on Human Rights on 16 September 2022*. Online. Council of Europe. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/portal/-/russia-ceases-to-be-a-party-to-the-european-convention-of-human-rights-on-16-september-2022>. [cit. 2024-02-28].

⁷⁶ BRUMMER, Klaus, 2024. *The Council of Europe, Russia, and the future of European cooperation: any lessons to be learned from the past?*, s. 15. Online. International Politics. Dostupné z: <https://doi.org/10.1057/s41311-024-00557-w>. [cit. 2024-02-28].

vyhnout se vakuu v ochraně práv a svobod, které by za normálních okolností bylo nevzniklo⁷⁷ a právě pokračování v dosud dovozované neodpovědnosti Moldavska za dění na území Podněstří by bylo takovým vakuem. Proto si Soud pravděpodobně vybere cestu hledání důvodů pro určení odpovědnosti Moldavské republiky a bude muset změnit svou dosavadní judikaturu, jež byla nakloněna spíše nalézání odpovědnosti Ruské federace. Ukončení členství Ruska v Radě Evropy (i když za smutných okolností) je v důsledcích jedinečnou příležitostí k pozorování judikaturního obratu v rozhodování Soudu, který beze sporu v následujících letech nastane a který přinese nové pohledy na odpovědnost za porušování EÚLP na sporném území Podněstří.

1.5. Shrnutí

V této kapitole bylo pojednáno o subjektivitě a odpovědnosti *de facto* státu Podněstří, o vlivu Ruska v Podněstří a jeho odpovědnosti za omezování svobody projevu na území Podněstří a o přístupu ESLP k těmto otázkám. Na subjektivitu a odpovědnost Podněstří za protiprávní chování není v právní vědě nahlíženo zcela jednotně. Vzhledem k neexistenci mezinárodních smluv, jež by se výslovně těmto tématům věnovaly, a vzhledem k obecné absenci diplomatických vztahů s Podněstřím lze uzavřít, že v rovině *de lege lata* Podněsterská moldavská republika nemá mezinárodněprávní subjektivitu a nemůže být ani odpovědná za porušování mezinárodního práva na jí ovládaném území. K opačnému závěru je teoreticky možné dojít výkladem mezinárodních norem, avšak tento výklad není výrazně převažujícím.

Evropský soud pro lidská práva se těmto tématům v současnosti věnuje pouze okrajově či vůbec a odpovědnost za porušování čl. 10 EÚLP přičítá od roku 2016 prakticky výlučně Rusku, zatímco dříve byla odpovědnost sdílená mezi Moldavskem a Ruskem. V praxi ESLP se vyvinulo několik typizovaných testů exteritoriální jurisdikce, z nichž v případě Podněstří Soud používá dva dvoufázové testy týkající se účinné a konkrétní kontroly Ruska a pozitivních závazků Moldavska. Odlišný, třífázový test, používaný v některých analogických případech, ESLP v souvislosti s Podněstřím nevyužívá.

Rusko-podněsterský vztah je do jisté míry vzájemný, co do schopnosti ovlivňovat politiku druhého státu a získávat z ní pro sebe výhody. ESLP chápe Podněstří, jako separatistický region Moldavska, jenž setrvává pod rozhodujícím vlivem Ruska. Na druhou stranu Podněstří není zcela bezbranné, co se týče ruského vlivu a závěr Soudu o faktické moci Ruska nad Podněstřím

---

⁷⁷ CULLEN, Anthony a WHEATLEY, Steven. *The human rights of individuals in 'de facto' regimes under the European convention on human rights*. Online. Human rights law review. 2013, roč. 13, č. 4, s. 692. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/hrlr/ngt033>. [cit. 2024-02-28].

není jednoznačný ve všech aspektech podněsterské politiky. Vzhledem k tomu, že Rusko přestalo být stranou Úmluvy, lze očekávat, že Soud bude v následujících letech nucen vytvořit nové judikaturní podklady pro své rozhodování o odpovědnosti za porušování Úmluvy a Rusko tak bude vystřídáno Moldavskem v roli strany odpovědné za omezování svobody projevu na území Podněstří.

Odpověď na výzkumnou otázku (1): *Podněsterské moldavské republiky jako neuznanému de facto státu nenáleží mezinárodněprávní subjektivita ani odpovědnost za zásahy do svobody projevu. Tento závěr je založen na zjištění, že součástí mezinárodních smluv nejsou žádné konkrétní závazky ani povinnosti de facto států a že mezinárodní společenství Podněstří nepovažuje za svého člena. ESLP na tuto otázku nenahlíží z pohledu faktorů určujících odpovědnost států, jelikož Podněstří vnímá jako pouhý separatistický region Moldavska. ESLP naopak při posuzování odpovědnosti za porušení čl. 10 EÚLP na území Podněstří připisuje odpovědnost Moldavské republice nebo Ruské federaci. Po vyloučení Ruska z Rady Evropy a ukončení jeho postavení jako smluvní strany EÚLP bude muset Soud svou judikaturu v této oblasti přehodnotit, neboť v případech, k nimž došlo po 16. září 2022, již Rusko nebude moci být odpovědné za porušování čl. 10 EÚLP na Podněsterském území.*

Odpověď na výzkumnou otázku (2): *Rusko jako patronský stát Podněsterské moldavské republiky má (do určité míry) vliv na ochranu svobody projevu na území Podněstří. Ani vliv Ruska však není neomezený a Podněstří dokáže (do určité míry) některé aspekty svého vztahu s Ruskem účinně měnit. Tento závěr je založen na literární rešerši, podle níž se literatura a judikatura ESLP shodují v tom, že Rusko vykonává vliv v Podněstří. M. Kosienkowski nadto poskytl zajímavý pohled na limity, na něž tento tzv. vazalsko-patronský vztah naráží.*

1.6. Návrh opatření ke zlepšení

Je otázkou, nakolik byl dosavadní přístup Soudu k určování odpovědnosti Moldavska a Podněstří vhodný mj. z hlediska legitimacy výsledných rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že i přístupy k tématu odpovědnosti *de facto* států za protiprávní chování se ve vědecké obci různí, lze si též rozhodování Soudu představit v kontextu jiných než zavedených zásad. Odlišným konceptem určení odpovědnosti za porušení čl. 10 Úmluvy na území Podněstří by mohlo být např. zkoumání detailních postupů jednotlivých „orgánů“ Podněstří. Je jistě představitelné, že určitý pokyn k omezení svobody projevu přišel z orgánu patronského státu, ale i vzhledem k výše popsaným vazbám Ruska a Podněstří je pravděpodobné, že zásah do svobody projevu na území Podněstří může být i „vnitrostátním“ politickým bojem uvnitř Podněsterské moldavské

republiky či pouhou aplikační chybou. Aktuálním nastavením rozhodovací praxe Soud implicitně dochází k závěru o možnosti Ruska ovlivnit jakékoli jednání „orgánu“ Podněsterské moldavské republiky, což není nutně správný závěr. Obdobně problematickým je i koncept přičitatelnosti jednání podněsterským „orgánům“ Moldavské republiky, u níž se Soud mnohokrát spokojil se závěrem, že vykonává-li Moldavsko, byť i omezenou kontrolu nad Podněstřím, mohou mu být přičítána chování podněsterských „orgánů“. Touto omezenou kontrolou se však v případě Moldavské republiky rozumí pouhé „vydávání průkazů totožnosti, celních razítek apod“.⁷⁸ Schopnost Moldavské republiky vydávat průkazy totožnosti obyvatelům Podněstří je zjevně nepřiměřeně vzdálená konkrétnímu omezení svobody projevu „orgány“ Podněstří. Dále např. v souvislosti s jedním z analyzovaných rozsudků byli tři vysoce postavení zaměstnanci Podněsterské moldavské republiky Moldavskem obviněni a prohlášeni za hledané osoby,⁷⁹ což sice odpovídá snaze aktivně řešit situaci poškozeného stěžovatele, avšak zároveň dobře demonstruje, že Moldavsko nemá dostatečnou pravomoc, s níž by mohlo zabránit opakování zásahu do svobody projevu na území Podněstří. Konkrétní osoby, jež by mohly být prostředky vnitrostátního práva hnány k zodpovědnosti jednoduše uprchly do Podněstří, kde se několik let skrývaly, než bylo vyšetřování zastaveno.⁸⁰ Adekvátní důvody pro odpovědnost Moldavské republiky v takovém případě nejsou zjevné. Vzhledem k popsané diskutabilitě dostatečné síly vlivu Ruska a Moldavska na svobodu projevu na území Podněstří a za současného zvážení odlišných přístupů k odpovědnosti *de facto* států lze např. navrhnout vytvoření nového mechanismu na půdě ESLP, jenž by umožnil zvýšení míry odpovědnosti jednotlivců (představitelů *de facto* státu) za konkrétní porušení EÚLP.

---

⁷⁸ LEONTIEV, Lucia. *Governance and Human Rights in Transnistria: Between Theory and Praxis*. Online. Demokratizatsiya (Washington, D.C.). 2022, roč. 30, č. 3, s. 353. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1pop0hq/cdi_proquest_journals_2700800161. [cit. 2024-01-13].

⁷⁹ Beşleagă proti Moldavsku a Rusku, rozsudek výboru druhé sekce ESLP ze dne 2. července 2019, stížnost č. 48108/07, § 12. Online. [cit. 2024-01-07].

⁸⁰ Tamtéž, § 12.

2. Právní rámec a faktický stav svobody projevu v Moldavsku a na území Podněstří

Poté co byly v první kapitole zodpovězeny dvě výzkumné otázky, následující text na uvedená zjištění navazuje analýzou konkrétního stavu svobody projevu na území Moldavska a na území kontrolovaném Podněsterskou moldavskou republikou. Podněstří sice není mezinárodněprávně odpovědné za porušování čl. 10 EÚLP či jiných norem chránících svobodu projevu, odpovědnost za jednání podněsterských „orgánů“ je však přičítána Rusku nebo Moldavsku. Jak Moldavská republika, tak *de facto* stát Podněsterská moldavská republika zavedly právní řád podobný těm, jaké známe z jiných zemí v Evropě. Dokonce i neuznané Podněstří zavedlo a nyní vynucuje relativně komplexní normy na „ústavní“ a „podústavní“ úrovni. Přestože z hlediska mezinárodního práva nejsou „zákony“ Podněsterské moldavské republiky relevantní, je důležité jejich existenci zvážit vzhledem k faktickému dopadu na svobodu projevu obyvatel Podněstří. Jak následně demonstuje poslední kapitola, protiprávní omezení svobody projevu se na území Podněstří vyskytují nezdědka, přičemž všechna omezení svobody projevu popsaná v rozsudcích v poslední kapitole byla založena na vynucování „právního řádu“ Podněstří. Vzhledem k zásadním odlišnostem v ochraně svobody projevu, jež existence *de facto* státu uvnitř území Moldavska přináší, je právnímu a faktickému stavu svobody projevu na území Podněstří věnována samostatná podkapitola.

Po představení jednotlivých norem (fakticky) platných na území Podněstří a Moldavska je pak text zaměřen právě na reálná omezení, která znemožňují úspěšné uplatňování práv obyvatel. Na konci kapitoly je provedena komparace zjištěných informací, která je prospěšná mimo jiné k získání kontextu pro analýzu rozsudků ESLP v poslední kapitole a zodpovězení třetí výzkumné otázky.

Kapitola vychází z předpokladu, že chtějí-li být Moldavská republika a *de facto* stát Podněsterská moldavská republika, jenž usiluje o nezávislost, aktivními členy mezinárodního společenství, obě entity by měly být schopny vynucovat mezinárodně uznávané normy lidských práv a chránit svobodu projevu na svém území.

Na základě provedené literární rešerše a analýzy právních norem účinných na území Podněstří a Moldavska bude na konci této kapitoly zodpovězena výzkumná otázka (3): *Jaký je právní rámec ochrany svobody projevu na území Podněstří a Moldavska a je obyvatelům některého z těchto území zaručována vyšší míra ochrany svobody projevu?*

2.1. Moldavská republika

2.1.1. Ústavní normy a normy mezinárodního práva veřejného

Ústava Moldavské republiky přijatá 29. července 1994⁸¹ zakotvuje svobodu projevu v článku 32 v následujícím znění:

„Článek 32

Svoboda názoru a projevu

(1) Každému občanovi se zaručuje svoboda myšlení a názorů a svoboda projevu na veřejnosti slovem, obrazem nebo jiným možným způsobem.

(2) Svobodou projevu nesmí být dotčena čest, důstojnost nebo právo jiné osoby na vlastní názor.

(3) Je zakázáno a zákonem postižitelné zpochybňování a hanobení státu a lidu, podněcování k útočné válce, národnostní, rasové nebo náboženské nenávisti, podněcování k diskriminaci, územnímu separatismu, veřejnému násilí a jiným projevům, které podřývají ústavní režim.“^{82,83}

Pokud dojde k rozporu vnitrostátního práva s mezinárodními lidskoprávními úmluvami, bude mít podle čl. 4 ústavy mezinárodní úmluva přednost před aplikací vnitrostátního práva.⁸⁴ Moldavské orgány jsou tak kromě ústavy a zákonů vázány mezinárodními lidskoprávními úmluvami. Kromě Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod je Moldavská republika signatářem také Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Úmluvy o právech dítěte, Evropské sociální charty a dalších.⁸⁵

---

⁸¹ Zdroje se neshodují v otázce, zda k přijetí moldavské Ústavy došlo 27., nebo 29. července 1994. V textu je použito datum vycházející z verze ústavy zveřejněné na internetových stránkách prezidentské kanceláře Moldavské republiky, která je v původním moldavském znění (resp. dnes již rumunském znění, neboť roku 2023 byl výnosem prezidentky M. Sandu změněn oficiální jazyk Moldavska z moldavštiny na rumunštinu).

⁸² *Constituția Republicii Moldova*. Online. Președinția Republicii Moldova. Dostupné z: https://presedinte.md/app/webroot/Constitutia_RM/Constitutia_RM_RO.pdf. [cit. 2024-01-11].

⁸³ *Constitution of the Republic of Moldova*. Online. Curtea Constituțională a Republicii Moldova. Dostupné z: https://www.constcourt.md/public/files/file/Actele%20Curtii/acte_en/MDA_Constitution_EN.pdf. [cit. 2024-01-11].

⁸⁴ *Constitution of the Republic of Moldova*. Online. Curtea Constituțională a Republicii Moldova. Dostupné z: https://www.constcourt.md/public/files/file/Actele%20Curtii/acte_en/MDA_Constitution_EN.pdf. [cit. 2024-01-11].

⁸⁵ *Moldova Factsheet*, International Justice Resource Center. Online. Dostupné z: <https://ijrcenter.org/country-factsheets/country-factsheets-europe/moldova-factsheet/>. [cit. 2024-01-31].

2.1.2. Podústavní normy

Konkrétní úpravu svobody projevu již dnes nenalezneme v moldavském trestním zákoníku. Trestný čin pomluvy, jakož i trestný čin a urážky na cti byly v Moldavsku dekriminalizovány v roce 2004. Proto jsou dnes tato jednání upravena pouze předpisy občanského práva. Na druhou stranu byly v nedávné době do trestního zákoníku začleněny skutkové podstaty zcela nových trestných činů, a to trestného činu cenzury a trestného činu spočívajícího v úmyslném bránění činnosti médií nebo zastrašování kritických hlasů.⁸⁶ Kriminalizace těchto činů zjevně plní zcela opačnou funkci než existence předchozích trestných činů pomluvy a urážky na cti, a to sice funkci trestněprávní ochrany svobody projevu. Trestní zákoník Moldavské republiky (zákon č. 985-XV ze dne 18. dubna 2002) se těmto trestným činům věnuje v článcích 180¹ a 180² (pozn. nejedná se o poznámky pod čarou, ale o způsob zaznamenání novelizace moldavského zákona). Pro tyto trestné činy jsou pak obecně stanoveny tresty pokuty, v případě speciálních subjektů může soud rozhodnout o uložení trestu zákazu výkonu veřejné funkce ve výměře až 5 let.⁸⁷ Moldavský trestní zákoník se tím od svého vzniku změnil z normy způsobilé trestat případné výrazy svobody projevu na normu chránící svobodu projevu. Zůstává obecnou otázkou, nakolik je vhodné chránit svobodu projevu prostředky trestního práva, které se oproti jiným právním odvětvím vyznačují nejvyšší mírou represivity. Z hlediska zkoumání svobody projevu však postačí závěr, že se moldavský trestní zákoník v současnosti zdá být nakloněn její ochraně.

Pro účely rozboru další kolize ochrany svobody projevu s ochranou jiných práv v moldavském právním řádu je potřeba zmínit úpravu občanského zákoníku Moldavské republiky (zákon č. 1107 ze dne 6. června 2002). Ten reguluje některé aspekty svobody projevu v článku 16, kterým zřejmě navazuje na čl. 32 odst. 2 ústavy (viz výše):

„Článek 16

Ochrana cti, důstojnosti a profesní pověsti

---

⁸⁶ SUPAC, Marina. *Restrictions of freedom of speech in the post-Soviet region: Belarus, Ukraine, Moldova*. 2015. Dizertační práce. Online. Global Campus, s. 44. Dostupné z: <https://repository.gchumanrights.org/server/api/core/bitstreams/a0e679e7-23a6-43bc-9aa2-186296ae30b9/content>. [cit. 2024-01-11].

⁸⁷ *The Criminal Code of the Republic of Moldova, No. 985-XV dated 18.04.2002*. Online. UNICEF a NORLAM, Chisinau, 2009. Dostupné z: https://sherloc.unodc.org/cld/uploads/res/document/criminal-code-of-the-republic-of-moldova_html/Republic_of_Moldova_Criminal_Code.pdf [cit. 2024-01-13]

- (1) *Každý má právo na respektování své cti, důstojnosti a profesní pověsti.*
- (2) *Každý má právo požadovat odvolání informací, které poškozují jeho čest, důstojnost nebo profesní pověst, pokud osoba, která je rozšířila, neprokáže jejich pravdivost.*“⁸⁸

Podle následujících odstavců článku 16 je také možná obrana cti a důstojnosti fyzické osoby po její smrti na žádost dotčených osob, soudy rovněž mohou ukládat povinnost zveřejnit popření informací poškozujících čest, důstojnost a profesní pověst, pokud jsou šířeny prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků. Soudům náleží i další prostředky ochrany cti, důstojnosti a profesní pověsti podle odst. 5 a 6 článku 16 před zásahy fyzických a právnických osob. Osoby, jimž byla práva omezena mají právo zveřejnit v médiích vyvracející informace. Následně je v čl. 16 odst. 8 moldavského občanského zákoníku stanoveno právo na náhradu újmy způsobené šířením informací poškozujících čest, důstojnost a profesní pověst. Zároveň je vytyčen devítibodový seznam okolností, k nimž je nutné přihlédnout při určování výše nemajetkové újmy. V posledním odstavci článku 16 je pak stanoveno, že pokud není možné určit osobu, která informace poškozující čest, důstojnost a profesní pověst jiné osoby rozšířila, smí se poškozená osoba obrátit na soud, aby tyto informace prohlásil za nepravdivé.

Moldavský občanský zákoník tedy uznává širokou ochranu osob, u nichž došlo k poškození cti, důstojnosti či profesní pověsti. Taková úprava samozřejmě koliduje s právem na svobodu projevu, ale ve srovnání s jinými občanskoprávními úpravami, včetně např. úpravy v § 81 až 83 českého občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) je ochrana proti pomlouvačným a nactiutřačným jednáním v moldavském občanském zákoníku až překvapivě podrobná a nechává pouze omezený prostor soudní diskreci.

Poté co byly některé trestné činy v roce 2004 dekriminalizovány dnes hlavní prvek ochrany cti, důstojnosti a profesní pověsti proti excesům z práva na svobodu projevu představuje moldavský občanský zákoník. Moldavská právní úprava se tak řadí k spíše liberálnějším a vytváří vhodné právní prostředí pro ochranu svobody projevu.

Kromě těchto stěžejních kodexů platí od roku 2000 v Moldavsku také zákon o přístupu k informacím, který byl v době vzniku sice označován za jeden z nejpokrokovějších v regionu, ale dnes již podle některých hlasů začíná být neaktuálním. Například proto, že stále omezuje přístup novinářů k některým informacím, které jsou označeny za „obchodní tajemství“ nebo „daňové tajemství“. Tištěná média v Moldavsku nepotřebují žádnou zvláštní licenci. Nutností je

---

⁸⁸ *Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002 (astfel cum a fost modificată până și 11 noiembrie 2016)*. Online. Databáze WIPO Lex (The World Intellectual Property Organization). Dostupné z: <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/426396>. [cit. 2024-01-13].

pouze provedení registrace právnické osoby s pověřením pro vydávání mediálních produktů. V případě provozovatelů kabelového vysílání je již však nutné získat povolení. Pro působení zahraničních novinářů v Moldavsku nejsou vyžadovány žádné zvláštní registrace.⁸⁹

2.1.3. Faktický stav

I přes všechna výše popsaná pozitiva moldavské právní úpravy, podle publikace *Political Handbook of the World 2020-2021* byla před sesazením prezidenta Voronina v roce 2009 Stranou komunistů Moldavské republiky prováděna „tíživá kontrola“ médií. Ani v následujících letech nepatřil stav svobody tisku v Moldavsku k evropským premiantům. V roce 2016 Reportéři bez hranic umístili Moldavsko na 76. místo ze 180 zemí, následně v roce 2017 se hodnocení snížilo na 80. místo a v roce 2020 se Moldavsko umístilo na 91. místě.⁹⁰ Více než 80 % moldavských televizních stanic je ovládáno lidmi napojenými na politické strany a reportéři často zažívají politický nátlak a odmítání udělení přístupu k informacím.⁹¹ Koncem roku 2022 bylo v souvislosti s probíhající válkou na sousední Ukrajině pozastaveno vysílání několika televizních stanic. Oficiálním důvodem bylo údajné šíření dezinformací a ovládání stanic osobami nebo společnostmi, na které se vztahují mezinárodní sankce, a s tím související obavy o národní bezpečnost. Koncem roce 2023 bylo z podobných důvodů pozastaveno vysílání dalších televizních stanic a zablokován přístup k 73 webovým stránkám, přestože se ozývaly i hlasy, podle nichž tyto weby nepatřily mezi šířitele dezinformací. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě v této souvislosti konstatovala, že se tato „omezení svobody projevu nezdají být přiměřenými k porušování mezinárodně uznaných lidských práv“.⁹²

---

⁸⁹ SUPAC, Marina. *Restrictions of freedom of speech in the post-Soviet region: Belarus, Ukraine, Moldova*. 2015. Dizertační práce. Online. Global Campus, s. 45. Dostupné z: <https://repository.ghumanrights.org/server/api/core/bitstreams/a0e679e7-23a6-43bc-9aa2-186296ae30b9/content>. [cit. 2024-01-13].

⁹⁰ Moldova, 2021. In: *Political Handbook of the World 2020-2021*. 1. Online. CQ Press, s. 1092. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1ustijj/alma9925248685806986. [cit. 2024-01-13].

⁹¹ *Freedom in the World 2018 - Transnistria*, 2018. Online. In: Refworld (Global Law and Policy Database). Dostupné z: <https://www.refworld.org/reference/annualreport/frechou/2018/en/121906?prevDestination=search>. [cit. 2024-02-17].

⁹² *Moldova's elections peaceful and efficient, but marred by sweeping restrictive measures amid national security concerns: international observers*. Online. Organization for Security and Co-operation in Europe. Dostupné z: <https://www.osce.org/odihr/557427>. [cit. 2024-01-13].

Míra akademické svobody je na území kontrolovaném Moldavskou republikou na dobré úrovni. Moldavský vzdělávací systém je však silně indoktrinován pravoslavnou církví, přičemž představitelé školství na všech úrovních často propagují církve a pravoslavnou víru.⁹³

Podle zprávy Amnesty International ratifikovala prezidentka M. Sandu v roce 2022 zákon o zákazu používání symbolů spojených s vojenskými aktivitami Ruska v zahraničí (stuha svatého Jiří a písmena „Z“ a „V“). Následná tradiční demonstrace konaná u příležitosti Dne vítězství 9. května proběhla nerušeně, ale lidem porušujícím tuto normu bylo později uděleno 196 pokut (mj. šestnácti opozičním poslancům).⁹⁴ Od února 2022 navíc trvá výjimečný stav vyhlášený z důvodu ohrožení národní bezpečnosti. Kromě omezení svobody médií jsou spornými také zásahy do volebního práva z roku 2023, kdy byl jen krátce před volbami uvalen plošný zákaz kandidatury na 8 605 kandidátů nominovaných jednou stranou, což je v rozporu se závazky přijatými všemi státy OBSE.⁹⁵ Benátská komise se ve svém poradním stanovisku z prosince 2023 vyslovila, že obsah novely volebního zákona je v rozporu s mezinárodním právem.⁹⁶ Naopak výše popsany zákaz symbolů ve stanovisku Benátské komise z roku 2022 úspěšně prošel testem legality, legitimacy, potřebnosti a proporcionality a nebyl tak označen za porušení článku 10 EÚLP.⁹⁷

2.2. Podněsterská moldavská republika

2.2.1. „Ústavní“ normy a normy mezinárodního práva veřejného

Výše popsaná situace v Moldavské republice se však podstatně liší od té, na níž narazíme při detailním pohledu na separatistický region Moldavska, jenž je ovládaný *de facto* státem – Podněsterskou moldavskou republikou. Jakkoli si Moldavsko okrajově zachovává výkon některých mezinárodních závazků a částečně také odpovědnost za porušení mezinárodních norem na tomto území, výkon jurisdikce Moldavské republiky je na území Podněstří fakticky

---

⁹³ DOMENTE, Marin. *Freedom of speech as a fundamental right within the situational context of the Republic of Moldova and Transnistria*. Online. Supremația Dreptului. 2021, roč. 1, č. 1, s. 35. Dostupné z: <https://doi.org/10.52388/2345-1971.2021.1.02>. [cit. 2024-01-31].

⁹⁴ *Moldova - Amnesty International Report 2022*. Online. Amnesty International. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/location/europe-and-central-asia/moldova/report-moldova/>. [cit. 2024-01-13].

⁹⁵ *Moldova's elections peaceful and efficient, but marred by sweeping restrictive measures amid national security concerns: international observers*. Online. Organization for Security and Co-operation in Europe. Dostupné z: <https://www.osce.org/odihr/557427>. [cit. 2024-01-13].

⁹⁶ *Opinion CDL-AD(2023)049-e*, 2023. Online. Venice Commission Opinions for Moldova, s. 14. Dostupné z: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2023\)049-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2023)049-e). [cit. 2024-02-17].

⁹⁷ *Opinion CDL-AD(2022)026-e*, 2023. Online. Venice Commission Opinions for Moldova, s. 28. Dostupné z: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2022\)026-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2022)026-e). [cit. 2024-02-17].

nemožný. Právní řád Moldavska na území Podněstří není vynucován a obyvatelstvo Podněstří a tamější „orgány“ se tak řídí pouze „zákony“ vydávanými „parlamentem“ Podněsterské moldavské republiky.⁹⁸

Nejvyšší z těchto norem je pak „ústava“ Podněsterské moldavské republiky. V jejím článku 10 se můžeme setkat s ustanovením deklarujícím, že „[v]šeobecně uznávané zásady a normy mezinárodního práva, jakož i mezinárodní smlouvy Podněsterské moldavské republiky, jsou základem vztahů s ostatními státy a součástí právního systému“.⁹⁹ Podněsterské „orgány“ v této souvislosti v minulosti prohlašovaly, že budou dodržovat úmluvy v oblasti lidských práv a svobod, jako je Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, EÚLP a další a že tyto budou provedeny do vnitrostátních právních předpisů.¹⁰⁰ To se dosud v míře odpovídající implementaci norem mezinárodního práva na území Moldavska nestalo a svoboda projevu obyvatel Podněstří tak oproti stavu na území kontrolovaném Moldavskou republikou může být omezována bez ohledu na mezinárodně garantovaná pravidla.

Svoboda projevu je v „ústavě“ Podněsterské moldavské republiky upravena v člancích 27 až 29 následujícím způsobem:

„Článek 27

*Každý má právo na svobodu myšlení, projevu a názoru. Každý má právo jakýmkoli zákonným způsobem vyhledávat, přijímat a šířit jakékoli informace, s výjimkou těch, které jsou namířeny proti stávajícímu ústavnímu systému nebo jsou státním tajemstvím. Seznam informací, které jsou státním tajemstvím, stanoví zákon.
Každému je zajištěna svoboda názoru a projevu.*

Článek 28

Média nepodléhají cenzuře.

---

⁹⁸ NEUKIRCH, Lia. ‘Frozen’ Human Rights in Abkhazia, Transnistria, and the Donbas: The Role of the OSCE in a Shaky System of International Human Rights Protection Mechanisms. *OSCE Yearbook*. 2017, roč. 23, s. 170-200. cit. In: LEONTIEV, Lucia. *Governance and Human Rights in Transnistria: Between Theory and Praxis*. Online. Demokratizatsiya (Washington, D.C.). 2022, roč. 30, č. 3, s. 349. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1pop0hq/cdi_proquest_journals_2700800161. [cit. 2024-01-13].

⁹⁹ *Constitution of the Pridnestrovian Moldavian Republic*. Online. Ministry of Foreign Affairs of Pridnestrovian Moldavian Republic. Dostupné z: <https://mid.gospmr.org/en/constitution>. [cit. 2024-01-13].

¹⁰⁰ LEONTIEV, Lucia. *Governance and Human Rights in Transnistria: Between Theory and Praxis*. Online. Demokratizatsiya (Washington, D.C.). 2022, roč. 30, č. 3, s. 348-349. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1pop0hq/cdi_proquest_journals_2700800161. [cit. 2024-01-13].

Článek 29

Občanům Podněsterské moldavské republiky je zajištěno právo získávat, uchovávat a šířit úplné, spolehlivé a včasné informace týkající se činnosti státních orgánů, veřejných sdružení, politického, hospodářského a mezinárodního života a stavu životního prostředí.

Orgány státní správy, instituce místní samosprávy a jejich úředníci musí občanovi Podněsterské moldavské republiky poskytnout možnost seznámit se s dokumenty a materiály týkajícími se jeho práv a oprávněných zájmů, ledaže zákon stanoví jinak.¹⁰¹

Na první pohled si lze povšimnout, že práva související se svobodou projevu garantovaná „ústavou“ Podněstří jsou vzhledem ke znění ústavy Moldavské republiky neméně kvalitní ústavněprávní úpravou, minimálně co do rozsahu zakotvených práv.¹⁰² Jejich faktický výkon je však často znemožněn a „občané“ Podněstří mají často jen malou možnost domáhat se ochrany ve svém *de facto* státě. Podněstří sice přijalo ústavu obsahující katalog zaručených práv a svobod, jenž se úzce blíží pojetí mezinárodních lidskoprávních smluv,¹⁰³ mezi zákonem uznanými právy a reálnou aplikací těchto norem je však dosud značný nepoměr.¹⁰⁴ Takový stav odpovídá i situaci v někdejší Sovětském svazu a tzv. východním bloku, kdy mnoho ústav bylo pouze ústavami fasádními. Reálná vymahatelnost ústavně zaručených práv a svobod i v druhé polovině 20. století prakticky neexistovala. Vzhledem k tomu, že se podněsterská politická scéna stále hlásí k odkazu Sovětského svazu (mj. i využíváním sovětské symboliky na „státních symbolech“ Podněstří), nemůže být velkým překvapením, že se do dnešních dob na území Podněstří dochovaly také příklady negativní praxe, k jejímuž odstranění, či alespoň zmírnění, mezitím došlo v jiných státech.

---

¹⁰¹ *Constitution of the Pridnestrovian Moldavian Republic*. Online. Ministry of Foreign Affairs of Pridnestrovian Moldavian Republic. Dostupné z: <https://mid.gospmr.org/en/constitution>. [cit. 2024-01-13].

¹⁰² Podrobnější komentář k článkům týkajícím se svobody projevu v ústavě Podněsterské moldavské republiky poskytuje na stranách 43-46 následující publikace: BALALA, Victor Alexeevich; BERYL, Tatyana Mikhailovna; KALYAKIN, Oleg Alexeevich; KARMANUTSA, Victor Ivanovich; FEDORCHUKOV, Jakov Fedoseevich. *Konstitucija Pridnestrovskoj Moldavskoj Respubliki: kratkij postatejnyj kommentarij*. Tiraspol': Poligrafist, 2000.

¹⁰³ LEONTIEV, Lucia. *The Place of International Human Rights Law in the Territorial Non-State Entities. The case of Taiwan and Territorial Non-State Entities from the Post-Soviet Space*. Online. The Liverpool law review. 2022, roč. 43, č. 3, s. 564. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10991-022-09311-9>. [cit. 2024-01-13].

¹⁰⁴ LEONTIEV, Lucia. *Governance and Human Rights in Transnistria: Between Theory and Praxis*. Online. Demokratizatsiya (Washington, D.C.). 2022, roč. 30, č. 3, s. 355. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1pop0hq/cdi_proquest_journals_2700800161. [cit. 2024-01-13].

Navíc v souladu s principy a provedením dualistického systému se podněsterské „soudy“ ve svých rozhodnutích nemohu opírat o mezinárodní úmluvy.¹⁰⁵ Ačkoli byl představiteli Podněstří vyhlášen příklon k mezinárodním smlouvám a jejich provedení, není dosud ochrana jednotlivců systémem mezinárodních úmluv zajištěna.

2.2.2. „Podústavní“ normy

Na rozdíl od Moldavské republiky je pak úprava některých jednání, která jsou v liberálně-demokratických společnostech běžně považována za součást svobody projevu, součástí podněsterského „trestního zákoníku“. Patrně nejproblematictější ustanovením je článek 278-3, podle nějž má být trestáno odmítnutí pozitivní role mírové mise Ruské federace v Podněsterské moldavské republice. Skutková podstata spočívá v pořádání „*veřejných akcí nebo prohlášení [...] vyjadřujících zjevnou neúctu k mírové misi Ruské federace v Podněsterské moldavské republice a zaměřené na zkreslení pozitivní role mírové mise Ruské federace nebo znevažující zásluhy Ruské federace při udržování míru, bezpečnosti a stability v Podněsterské moldavské republice*“.¹⁰⁶ Nejvyšším možným trestem, jenž lze za spáchání tohoto trestného činu uložit, je odnětí svobody v déle až 7 let. Dalším podobně sporným ustanovením je článek 283, který trestá odmítnutí poskytnutí informací nejvyšším orgánům státní moci Podněsterské moldavské republiky nebo poslancům Nejvyšší rady Podněsterské moldavské republiky.

Podobně jako v tom moldavském, jsou i v podněsterském „trestním zákoníku“ stanoveny některé trestné činy způsobilé svobodu projevu chránit. Uvést lze např. trestný čin spočívající v odmítnutí poskytnutí informace občanovi (podle článku 136-1), kterým je trestáno „*nezákonné odmítnutí úřední osoby poskytnout doklady a materiály [...], pokud tímto jednáním došlo k poškození práv a oprávněných zájmů občanů*“ nebo trestný čin maření zákonné profesní činnosti novinářů (článek 140), který lze považovat za obdobu moldavského trestného činu úmyslného bránění činnosti médií nebo zastrasování kritických hlasů. Podněsterský „trestní zákoník“ je z velké části obdobou moldavského trestního zákoníku. Nad rámec shodných či podobných ustanovení jsou v něm však obsaženy některé neúměrně represivní prvky schopné omezit veřejnou diskusi a svobodu projevu na území Podněstří. Mezi tato problematická

---

¹⁰⁵ LEONTIEV, Lucia. *The Place of International Human Rights Law in the Territorial Non-State Entities. The case of Taiwan and Territorial Non-State Entities from the Post-Soviet Space*. Online. The Liverpool law review. 2022, roč. 43, č. 3, s. 564. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10991-022-09311-9>. [cit. 2024-01-13].

¹⁰⁶ Уголовный кодекс Приднестровской Молдавской Республики (Редакция на 30 июля 2020). Online. Юридическая литература (Министерство юстиции Приднестровья). Dostupné z: <https://www.ulpmr.ru/uploads/ul/books/%D0%A3%D0%9A/uk.pdf>. [cit. 2024-01-13].

ustanovení lze zařadit především trestný čin odmítnutí pozitivní role mírové mise Ruské federace v Podněsterské moldavské republice. Obdobná ustanovení na druhém břehu Dněstru v moldavském trestním zákoníku nenajdeme.

Stejně jako Moldavská republika i Podněsterské de facto orgány přijaly občanskoprávní kodex. Možná překvapivě je podněsterská ruskojazyčná úprava ochrany cti, důstojnosti a profesní pověsti pojmenována (v závislosti na konkrétním překladu) identicky jako úprava v Moldavské republice. Ačkoli je toto znění rovněž určitým omezením svobody projevu, na evropské poměry se nejedná o nikterak excesivní zásah:

„Článek 168

Ochrana cti, důstojnosti a profesní pověsti

1. Občan má právo domáhat se u soudu vyvrácení údajů, které poškozují jeho čest, důstojnost nebo dobrou pověst, jestliže ten, kdo je rozšířil, neprokáže, že odpovídají skutečnosti. Vyvrácení se provede stejným způsobem, jakým byla informace o občanovi rozšířena, nebo jiným obdobným způsobem.

Na žádost zúčastněných stran může být čest, důstojnost a profesní pověst občana chráněna i po jeho smrti.

2. Informace poškozující čest, důstojnost nebo dobrou pověst občana a šířené v hromadných sdělovacích prostředcích musí být vyvráceny v týchž hromadných sdělovacích prostředcích.

Občan, proti němuž byly uvedené informace v hromadných sdělovacích prostředcích rozšířeny, má právo požadovat, aby byla v týchž prostředcích zveřejněna jeho odpověď a vyvrácení těchto informací.

3. Je-li v dokumentu pocházejícím od organizace obsažen údaj poškozující čest, důstojnost nebo dobrou pověst občana, lze takový dokument nahradit nebo odejmout.

4. Pokud se informace poškozující čest, důstojnost nebo profesní pověst občana stala po jejím rozšíření dostupnou na celosvětové síti Internet, má občan právo požadovat odstranění příslušné informace, jakož i vyvrácení této informace způsobem, který zajistí sdělení vyvrácení uživatelům celosvětové sítě Internet. [...].¹⁰⁷

---

¹⁰⁷ Гражданский кодекс Приднестровской Молдавской Республики. Online. Верховный Совет Приднестровской Молдавской Республики. Dostupné z: <https://www.vspmr.org/legislation/laws/zakonodatelnie-akti-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-v-sfere-grajdanskogo-jilischnogo-semeynogo-prava/grajdanskiy-kodeks-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki.html>. [cit. 2024-01-31].

I v dalších odstavcích článku 168 podněsterského „občanského zákoníku“ je pak možné setkat se s obdobnými zbylými ustanoveními jako v moldavském občanském zákoníku, jež jsou popsána výše.

Při porovnání znění podněsterské úpravy a moldavské úpravy se lze přesvědčit, že oba texty jsou si velice podobné, ba dokonce se může zdát, že některé části textů jsou kopiemi, resp. překladem druhého zákoníku. V této souvislosti je zajímavé, že podněsterský „občanský zákoník“ byl vydán o několik let dříve než ten moldavský. Podobnost ale může být způsobena i následováním dřívější společné právní úpravy a dalšími vlivy. Každopádně je zřejmé, že z právního hlediska není „občanský zákoník“ fakticky účinný na území Podněstří silně odlišný od zákoníku přijatého Moldavskou republikou a že právní úprava svobody projevu v rámci občanských zákoníků je na území Podněstří a Moldavské republiky obdobná.

Na rozdíl od Moldavska, v případě Podněstří nic nenavědčuje tomu, že by existovala právní úprava vztahující se k svobodnému přístupu k informacím. Ačkoli je přístup občanů k informacím včleněn do článku 29 podněsterské ústavy, konkrétní prováděcí legislativa patrně chybí.

2.2.3. Faktický stav

Kromě absence některých druhů legislativy je na Podněsterském území problém také ve faktickém přístupu *de facto* státu ke svobodě médií a její ochraně. Na území Podněstří existuje jen několik málo nezávisle vydávaných médií, které mají navíc pouze zanedbatelný náklad. Veřejnoprávní média jsou důsledně kontrolována „orgány“ Podněsterské moldavské republiky. V posledních letech došlo navíc k zpřísnění, když v roce 2016 byla přijata nová legislativa umožňující „orgánům“ odvolávat a jmenovat redaktory a zabraňovat médiím v přístupu k některým *de facto* státním dokumentům. Soukromé vysílání je ovládáno jedinou společností *Sheriff Enterprises*, což vede k rozsáhlé autocenzuře. Navíc je kritické zpravodajství „orgány“ Podněstří potlačováno např. pomocí obviňování z trestných činů.¹⁰⁸ Podle organizace *Freedom House* podobně jako u úřadů Moldavské republiky dochází i u podněsterských „úřadů“ k omezování přístupu zástupců médií k informacím. Na rozdíl od zbytku Moldavska,

---

¹⁰⁸ DOMENTE, Marin. *Freedom of speech as a fundamental right within the situational context of the Republic of Moldova and Transnistria*. Online. Supremația Dreptului. 2021, roč. 1, č. 1, s. 34-35. Dostupné z: <https://doi.org/10.52388/2345-1971.2021.1.02>. [cit. 2024-01-31].

obyvatelům Podněstří ve veřejném vyjadřování názorů do určité míry brání obavy ze sledování nebo postihu za vyjádření nesouhlasu s oficiální politikou Podněstří.¹⁰⁹

Konkrétní sledování situace v oblasti svobody projevu na území Podněstří je však velmi obtížné, neboť podněsterské *de facto* orgány neumožňují misím monitorujícím lidská práva vstup na území.¹¹⁰ Několik zpráv však v této oblasti bylo vydáno. Např. Evropský parlament v roce 2007 důrazně odsoudil „*nepřetržitý útlak, pronásledování a zastrahování zástupců nezávislých sdělovacích prostředků, nevládních organizací a občanské společnosti ze strany podněsterského separatistického režimu*“.¹¹¹ V podobném duchu se vyjadřují státní mise v Moldavsku, různá mezinárodní fóra, jakož i nevládní organizace.¹¹² Amnesty International mimo jiné ve své zprávě k Moldavsku v souvislosti s Podněstřím zveřejnila, že „*[d]e facto úřady v Podněstří odsoudily Viktora Pleškanova k pěti dnům správního zadržení za „drobné výtržnictví“ poté, co měl vyhrožovat vyvěšením ukrajinské vlajky na svém balkoně [...]. [N]ásledně [byl] v neveřejném řízení odsouzen k 38 měsícům odnětí svobody na základě nezveřejněných obvinění z extremismu*“.¹¹³ Z recentních kontroverzních událostí dotýkajících se svobody projevu lze zmínit dosud neobjasněnou vraždu někdejšího opozičního politika Olega Choržana v červenci roku 2023.¹¹⁴

---

¹⁰⁹ *Freedom in the World 2018 - Moldova*, 2018. Online. In: Refworld (Global Law and Policy Database). Dostupné z: <https://www.refworld.org/reference/annualreport/freehou/2018/en/121599?prevDestination=search>. [cit. 2024-02-17].

¹¹⁰ NEUKIRCH, Lia. ‘Frozen’ Human Rights in Abkhazia, Transdnistria, and the Donbas: The Role of the OSCE in a Shaky System of International Human Rights Protection Mechanisms. *OSCE Yearbook*. 2017, roč. 23, s. 170-200. cit. In: LEONTIEV, Lucia. *Governance and Human Rights in Transnistria: Between Theory and Praxis*. Online. Demokratizatsiya (Washington, D.C.). 2022, roč. 30, č. 3, s. 350. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1pop0hq/cdi_proquest_journals_2700800161. [cit. 2024-01-31].

¹¹¹ *Usnesení Evropského parlamentu ze dne 12. července 2007 o porušování lidských práv v Podněstří (Moldavské republice)*, P6_TA(2007)0358. Online. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-6-2007-07-12_CS.html. [cit. 2024-01-31].

¹¹² LEONTIEV, Lucia. *Governance and Human Rights in Transnistria: Between Theory and Praxis*. Online. Demokratizatsiya (Washington, D.C.). 2022, roč. 30, č. 3, s. 349-350. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1pop0hq/cdi_proquest_journals_2700800161. [cit. 2024-01-31].

¹¹³ *Moldova - Amnesty International Report 2022*. Online. Amnesty International. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/location/europe-and-central-asia/moldova/report-moldova/>. [cit. 2024-01-31].

¹¹⁴ *Ex-Communist leader from Tiraspol, Oleg Horjan, found dead in his home*. Online. Ipn (press agency). Dostupné z: https://www.ipn.md/en/ex-communist-leader-from-tiraspol-oleg-horjan-found-dead-in-his-home-7967_1098263.html. [cit. 2024-01-31].

2.3. Shrnutí

Ve druhé kapitole byla provedena analýza a srovnání právních norem a jejich dodržování na území kontrolovaném Moldavskou republikou a na území kontrolovaném Podněsterskou moldavskou republikou. Moldavsko a Podněstří mají v kontextu významných kodexů jako je občanský a trestní zákoník velmi podobnou právní úpravu. Ochrana cti, důstojnosti a pověsti, které mohou v určitých případech ohrozit svobodu projevu je na území Podněstří a Moldavska téměř identická. Ústavní úprava svobody projevu se zdá být rozsáhlejší a konkrétnější na území Podněstří než úprava Moldavské republiky. Na druhou stranu v případě Podněstří se s větší pravděpodobností jedná o fasádní ústavu, která sice garantuje mnoho práva a svobod, ale její reálný účinek na úrovni provádění je často zanedbatelný. Moldavsko, na rozdíl od Podněstří, upravuje také některé aspekty svobody projevu, jako např. svobodný přístup k informacím, ve speciálních zákonech. Podle různých mezinárodních a nadnárodních organizací je svoboda projevu na území Podněstří dlouhodobě potlačována, nezávislá média nemají dosah k široké veřejnosti a odpůrci režimu mohou být persekvováni. V Moldavské republice se zdá být úroveň svobody médií vyšší, ačkoliv ani zde nejsou média zcela nezávislá a svobodná, např. díky vztahům majitelů vydavatelství s politiky. Na obou stranách Dněstru je pak v různé míře omezována svoboda projevu v souvislosti s válkou na Ukrajině, vzhledem k tomu, že Podněstří je podporovatelem Ruska, zatímco Moldavsko pod vládou prezidentky M. Sandu stojí na straně Ukrajiny. Podněstří fakticky nevynucuje normy mezinárodního práva k ochraně svobody projevu, nezávislá média prakticky neexistují a určité aspekty svobody projevu mohou být trestány i prostředky trestního práva. Zjištění vycházející z aktuálně dostupné literatury vedou k závěru, že obyvatelům území kontrolovaného Moldavskou republikou je zaručena vyšší míra ochrany svobody projevu než obyvatelům Podněstří.

Odpověď na výzkumnou otázku (3): *Právní rámec ochrany svobody projevu na území Moldavska i na území Podněstří je tvořen standardními komplexními úpravami, které ale jak v případě Moldavské republiky, tak v případě Podněstří v některých aspektech poskytují spíše méně rozvinutou úroveň ochrany svobody projevu než právní řády jiných zemí (např. zastaralé či absentující zákony o svobodě tisku a celkově horší úroveň svobody médií). Dostupné informace nasvědčují, že vyšší míra ochrany svobody projevu je zaručena obyvatelům území kontrolovaného Moldavskou republikou než obyvatelům Podněstří, a to z důvodu obecně liberálnější právní úpravy v některých zákonech (trestní zákoník) a spíše mírnějším prostředkům výkonu státní moci, než kterými disponují „orgány“ Podněstří.*

2.4. Návrh opatření ke zlepšení

Na základě popisu a srovnání stavu svobody projevu na území Podněstří a Moldavska lze navrhnout určitá opatření, jejichž cílem je zlepšení popsaného stavu. Taková opatření se musí týkat jednak Moldavské republiky, jednak Podněsterského *de facto* státu. Protože je tento neuznaný stát součástí tzv. zamrzlého konfliktu, jak bylo zmíněno v první kapitole, nelze při návržení opatření pro zlepšení stavu svobody projevu počítat s brzkým vyřešením tohoto konfliktu a je možné navrhopvat pouze dílčí normativní a aplikační změny. Na druhou stranu v souladu s doktrínou ESLP, podle níž nesmí nastat vakuum v ochraně práv a svobod, není možné na snahu o zvýšení úrovně ochrany svobody projevu na území Podněstří zcela rezignovat. V současné době však nejrychlejší a nejjednodušší cesta ke zlepšení stavu vede přes úpravu „právního řádu“ samotného *de facto* státu.

Co se týče Moldavské republiky, v první řadě se zde v posledních letech objevily případy nepřiměřených zásahů do svobody projevu a některých jiných práv a svobod např. v souvislosti s válkou na Ukrajině a volbami, jež byly také kritizovány mezinárodními organizacemi. Pro zabránění pochybnostem a případným sporům (mj. před ESLP), Moldavsko může do budoucna zmírnit své snahy o omezení svobody tisku. Např. pozastavení vysílání televizních stanic a blokování webů by mělo být prostředkem *ultima ratio* a současný stav je i z pohledu mezinárodních organizací nevyhovující. V následující kapitole rozebíraný případ *Kommersant*¹¹⁵ je dobrým příkladem sporu, jemuž se Moldavská republika může do budoucna vyhnout, pokud bude zdrženlivější v omezování svobody tisku. Jelikož v posledních letech docházelo k omezování politických aktivit, bylo by vhodné do budoucna předejít těmto sporným zásahům a nediskriminovat plošně politické strany v boji o zastoupení.

Co se týče Podněsterské moldavské republiky, vzhledem k tomu, že je zde poskytována celkově nižší ochrana svobody projevu, mělo by se Podněstří snažit o celkovou liberalizaci „právního řádu“, a především „trestního zákoníku“ a norem týkajících se přístupu k informacím a svobody tisku. Aby se Podněstří v rovině normativní alespoň vyrovnalo ochraně svobody projevu v moldavském právním řádu, muselo by rovněž jednostranně implementovat normy mezinárodního práva a přizpůsobit se jejich mezinárodněprávnímu výkladu (např. „soudy“ mohou zrcadlit judikaturní zásady ESLP a politická reprezentace přijmout „podústavní“ konkretizující normy). Mimochodem, proces asimilace s mezinárodním právním řádem v oblasti lidských práv a svobod může být ve výsledku pro Podněsterskou moldavskou republiku

---

¹¹⁵ *Kommersant* Moldovy proti Moldavsku, rozsudek senátu čtvrté sekce ESLP ze dne 9. ledna 2007, stížnost č. 41827/02. Online. [cit. 2024-01-07].

výhodný, neboť může vést ke zlepšení nahlížení na Podněstří ze strany členů mezinárodního společenství.

Jak Podněstří, tak Moldavsko pak disponují do jisté míry omezeným a pokřiveným mediálním trhem, čemuž lze do budoucna zabránit např. přísnější legislativou v oblasti vlastnictví médií.

3. Posuzování zásahů do svobody projevu na příkladu vybraných rozsudků ESLP

Tato kapitola na vybraných rozsudcích Evropského soudu pro lidská práva představuje konkrétní postupy a judikaturní základy, které Soud aplikuje při posuzování omezení svobody projevu na daných územích. Faktory pro výběr konkrétních rozsudků jsou podrobněji popsány v Úvodu práce.

První podkapitola obsahuje analýzu vybraného rozsudku, v němž Soud označil za porušení Úmluvy zákaz vydávání novin zdánlivě podporujících podněsterskou samostatnost. Před samotnou analýzou rozsudku je rozsudek srovnán s obdobným rozsudkem („key-casem“), který byl Soudem vydán později. Tento obdobný rozsudek se však netýkal Podněstří, a proto může pomoci k zodpovězení výzkumných otázek, co do konzistentnosti rozhodování Soudu.

Druhá podkapitola obsahuje analýzu dvou rozsudků, v nichž se Soud věnoval zásahům do svobody projevu provedeným „orgány“ Podněsterské moldavské republiky.

Třetí kapitola pak přináší pohled na relativně nový, dosud nerozhodnutý, případ, který má však s ostatními mnoho společného. Tento poslední případ zároveň ukazuje, jak Soud bude pravděpodobně postupovat v budoucnu a jakou judikaturu bude používat.

Na konci kapitoly je provedeno srovnání přístupu Soudu a použité judikatury. Cílem této kapitoly je zodpovězení výzkumné otázky (4): *Zda a jak se liší rozhodování ESLP týkající se „orgánů“ Podněstří a orgánů Moldavska v případech (tvrzeného) porušení čl. 10 Úmluvy a zda ESLP v těchto rozsudcích zachovává konzistentní judikaturu?*

3.1. Omezení svobody projevu orgánem Moldavské republiky na příkladu rozsudků ESLP

Následující rozsudek *Kommersant Moldovy proti Moldavsku*¹¹⁶ pochází z roku 2007 a úzce souvisí s Podněstřím, neboť podle tohoto rozsudku došlo k porušení čl. 10 EÚLP soudním zákazem vydávání novin pro zdánlivou podporu separatistického Podněstří. Takový případ lze podřadit do teoretické kategorie omezování svobody médií, pro níž Soud používá určité speciální judikaturní přístupy. Podobný případ byl Soudem posuzován také v roce 2022, ten však již nesouvisel s Podněstřím. V obou těchto případech došlo k omezení svobody projevu rozhodnutím orgánu Moldavské republiky. V druhém, obdobném, případě (*NIT S.R.L. proti*

---

¹¹⁶ *Kommersant Moldovy proti Moldavsku*, rozsudek senátu čtvrté sekce ESLP ze dne 9. ledna 2007, stížnost č. 41827/02. Online. [cit. 2024-03-17].

*Moldavsku*¹¹⁷) Soud posuzoval, zda omezení svobody médií prostřednictvím odebrání licence bylo v souladu s článkem 10 EÚLP. Podobně jako v případě *Kommersant Moldovy proti Moldavsku* i v rozsudku *NIT S.R.L. proti Moldavsku* Soud poukázal na test „nezbytnosti v demokratické společnosti“¹¹⁸ či princip „povinností a odpovědnosti“¹¹⁹ novinářů. Na druhou stranu Soud v novějším rozsudku *NIT S.R.L. proti Moldavsku* nenavázal na svou judikaturu týkající se role tisku jako „veřejného hlídačského psa“. Soud sice v případě *NIT S.R.L. proti Moldavsku* ve výsledku rozhodl jinak než v níže analyzovaném případě, tj. rozhodl o tom, že nedošlo k porušení článku 10 EÚLP. Pro účely zodpovězení výzkumné otázky o konzistentnosti judikatury však postačí uzavřít, že až na drobné výjimky, Soud v obou těchto případech používal shodné prostředky (např. test nezbytnosti v demokratické společnosti) a vycházel ze stejné judikatury (např. *Goodwin proti Spojenému království*).

3.1.1. Kommersant Moldovy proti Moldavsku

3.1.1.1. Skutkové okolnosti případu

V průběhu roku 2001 byla v novinách vydávaných stěžovatelkou publikována série článků kritizujících orgány Moldavské republiky za jejich kroky v souvislosti s Podněstřím. Názvy článků zněly např. takto: „*Proto je NATO takové jaké je, aneb svaté místo není nikdy prázdné*“, „*Tak je to blokáda, nebo podmínky WTO?*“, „*Člověk si nevybírá sousedy*“, „*Podněstří má mnohem bližší k podmínkám WTO než Moldavsko*“ apod. V těchto článcích stěžovatelka reprodukovala či komentovala prohlášení podněsterských „orgánů“, jakož i moldavských a ruských orgánů týkající se jednání mezi Moldavskem a Podněstřím, hospodářských, (geo)politických, sociálních a dalších otázek. V řadě těchto článků byly kroky a prohlášení vysokých moldavských představitelů ostře kritizovány. Stěžovatelka zdůraznila, že nešlo o výzvy k násilnému nebo protiprávnímu jednání, a součástí článků byla vždy kvalifikace výrazů, např. „vyhladit“ („убрать“) jako „politické vyhlazení [představitelů Podněstří]“ apod. Ještě téhož roku zahájil moldavský generální prokurátor soudní řízení u soudu pro hospodářské věci, v němž byla stěžovatelka obviněna z ohrožování národní a veřejné bezpečnosti, územní celistvosti a pořádku v Moldavsku. Tato obvinění byla založena na stěžovatelčině údajně otevřené podpoře protiústavního režimu samozvané Podněsterské moldavské republiky,

¹¹⁷ NIT S.R.L. proti Moldavsku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 5. dubna 2022, stížnost č. 28470/12. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-216872>. [cit. 2024-03-17].

¹¹⁸ Tamtéž, § 177.

¹¹⁹ Tamtéž, § 182.

propagace separatistických myšlenek a zkreslování podstaty kroků Moldavska a mezinárodních organizací při řešení problémů na východním břehu Dněstru. Moldavský soud pro hospodářské věci uznal nároky generálního prokurátora a nařídil zrušení vydávání novin. Články podle moldavského soudu překročily omezení stanovené v tiskovém zákoně a ohrožily územní celistvost, národní a veřejnou bezpečnost Moldavska. Soud však neupřesnil, který výraz nebo slovní spojení představuje hrozbu a neuvedl žádné další podrobnosti. Stěžovatelka se následně dvakrát odvolala, ale obě další rozhodnutí potvrdily názor soudu první instance. Noviny byly následně stěžovatelkou znovu zaregistrovány pod novým názvem Kommersant-Plus.¹²⁰

3.1.1.2. Rozhodování Soudu

Soud shledal stížnost stěžovatelky za přijatelnou a důvody stížnosti podle čl. 10 Úmluvy a článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě dostatečně závažné pro meritorní posouzení. Poté Soud odkázal na některá svá předchozí rozhodnutí, v nichž zdůraznil roli tisku jako „veřejného hlídacího psa“ („public watchdog“). Také je podle Soudu nutností co nejdůkladnější kontrola omezení tisku ve věcech legitimního veřejného zájmu. Dále Soud připomněl, že urážlivé, šokující nebo znepokojující informace či myšlenky a užití určité míry nadsázky či provokace podle judikatury Soudu rovněž spadá pod ochranu podle čl. 10 Úmluvy. Na druhou stranu ESLP konstatoval, že ani čl. 10 Úmluvy nezaručuje zcela neomezenou svobodu projevu, a to ani pokud jde o zpravodajství ve věcech závažného veřejného zájmu, neboť s sebou výkon této svobody nese určité „povinnosti a odpovědnost“, které mohou dále nabýt na významu, jedná-li se, jako i v tomto případě, o ohrožení národní bezpečnosti a územní celistvosti státu. Kritériem pro posouzení je pak jednání v dobré víře za účelem poskytnutí přesných a důvěryhodných informací v souladu s novinářskou etikou. Nakonec ve vztahu k prejudikatuře soud na tento případ zvolil použití testu nezbytnosti v demokratické společnosti.¹²¹

Na základě zmíněných judikатурních bodů Soud konstatoval: (a) k omezení svobody projevu došlo podle zákona, (b) omezení sledovalo legitimní cíle ochrany národní bezpečnosti a územní celistvosti Moldavské republiky, (c) vnitrostátní soudy neuvedly relevantní a dostatečné důvody odůvodňující omezení, zejména pak neupřesnily, jaké prvky v člancích stěžovatelky byly problematické a jakým způsobem ohrožovaly národní bezpečnost a územní celistvost (tj. vyhnuly se jakékoli diskuzi o nezbytnosti zásahu kromě otázky, zda šlo

---

¹²⁰ Kommersant Moldovy proti Moldavsku, rozsudek senátu čtvrté sekce ESLP ze dne 9. ledna 2007, stížnost č. 41827/02, § 5-15. Online. [cit. 2024-01-07].

¹²¹ Tamtéž, § 18-33.

o reprodukci v dobré víře). Na základě testu nezbytnosti v demokratické společnosti provedeném v bodě (c) Soud rozhodl, že došlo k porušení čl. 10 Úmluvy.¹²² Moldavská republika jako stát odpovědný za porušení EÚLP byl Soudem odsouzen k náhradě škody v penězích.¹²³

3.1.1.3. Judikатурní základy rozsudku

Soudní zhodnocení omezení svobody projevu se ve věci *Kommersant* zakládá na ustálené judikatuře, jež v některých případech sahá až do 70. let 20. století. Asi nejdéle fungující soudní praxí je využívání testu „nezbytnosti v demokratické společnosti“. Ten byl poprvé zaveden již rozsudkem *Sunday Times proti Spojenému království (č. 1)*¹²⁴ z roku 1979, i když určitý předobraz tohoto testu lze nalézt i ve starších rozsudcích.¹²⁵ Tento test je zaveden za účelem posouzení, zda tvrzený zásah (do svobody projevu) odpovídá „naléhavé společenské potřebě“, zda je přiměřený „legitimnímu cíli“ a zda jsou důvody pro tento zásah „relevantní a dostatečné“.¹²⁶

Dalším judikатурním konstruktem ESLP je pak výše zmíněná role tisku jako „veřejného hlídacího psa“. Tato judikатурní linka vychází ze Soudní praxe založené rozsudkem *Observer a Guardian proti Spojenému království*¹²⁷ z roku 1991. Zajímavou souvislostí pak je, že Soud již koncept „veřejného hlídacího psa“ rozvinul i v přímé souvislosti s Moldavskem v případě *Busuioc proti Moldavsku*¹²⁸, v němž se zastal novinářů požadujících přístup k informacím o pochybných prodejích moldavského státního majetku.¹²⁹

S otázkou práva médií rozšiřovat informace o palčivých společenských problémech úzce souvisí další koncept, na nějž v případě *Kommersant* ESLP navázal. Tento přístup byl Soudem pojmenován v případech *Goodwin proti Spojenému království*¹³⁰ z roku 1996 a *Fressoz a Roire*

---

¹²² Tamtéž, § 34-39.

¹²³ Tamtéž, § 49.

¹²⁴ *Sunday Times proti Spojenému království (č. 1)*, rozsudek pléna ESLP ze dne 26. dubna 1979, stížnost č. 6538/74, § 60-62. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-57584>. [cit. 2024-02-26].

¹²⁵ Např. v rozsudku *Handyside proti Spojenému království*, rozsudek pléna ESLP ze dne 7. prosince 1976, stížnost č. 5493/72, § 48-50. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-57499>. [cit. 2024-02-26].

¹²⁶ *Kommersant Moldovy proti Moldavsku*, rozsudek senátu čtvrté sekce ESLP ze dne 9. ledna 2007, stížnost č. 41827/02, § 33. Online. [cit. 2024-01-07].

¹²⁷ *Observer a Guardian proti Spojenému království*, rozsudek pléna ESLP ze dne 26. listopadu 1991, stížnost č. 1358/88. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-57705>. [cit. 2024-02-26].

¹²⁸ *Busuioc proti Moldavsku*, rozsudek senátu čtvrté sekce ESLP ze dne 21. března 2005, stížnost č. 61513/00. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-67745>. [cit. 2024-02-26].

¹²⁹ Tamtéž, § 84.

¹³⁰ *Goodwin proti Spojenému království*, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 27. března 1996, stížnost č. 17488/90. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-57974>. [cit. 2024-02-26].

*proti Francii*¹³¹ z roku 1999 jako koncept „povinností a odpovědnosti“ za výkon svobody projevu v mediální sféře.¹³²

Povinnosti, jež na novináře dopadají, se však jednoduše mohou dostávat do střetu s jinými právy a povinnostmi. Tento střet řeší ESLP tím způsobem, že prostřednictvím čl. 10 EÚLP poskytuje ochranu také některým urážlivým, šokujícím nebo znepokojujícím informacím či myšlenkám, pokud tato vyjádření splňují další podmínky pro ochranu v rámci svobody tisku. Tento výklad Úmluvy se odvíjí především od rozsudku *De Haes a Gijssels proti Belgii*¹³³.

Soud dále ve věci *Kommersant* v souladu s judikaturou založenou sérií rozsudků z 80. a 90. let 20. století konstatoval, že v případě, že přijatá opatření nebo sankce uložené vnitrostátním orgánem mohou odradit tisk od účasti na debatách o věcech legitimního veřejného zájmu, je ze strany Soudu nutná nejpečlivější kontrola těchto omezení.¹³⁴

Z těchto popsaných principů Soud vybral tři, které detailněji aplikoval v rozebíraném případě. Šlo o princip „omezení stanoveného zákonem“, princip „legitimního cíle“ a princip „nezbytnosti v demokratické společnosti“. Konečné zhodnocení naplnění těchto cílů je popsáno výše.

3.2. Omezení svobody projevu „orgánem“ Podněstří na příkladu rozsudků ESLP

Následující dva analyzované rozsudky poskytují náhled na přístup Soudu v situacích, kdy k zásahu do svobody projevu nedošlo čistě ze strany Moldavské republiky. Zásahy do svobody projevu, jež tvrdili stěžovatelé v následujících rozsudcích, byly provedeny „orgánem“ Podněsterské moldavské republiky. Jak bylo probráno v první kapitole diplomové práce, *de facto* stát Podněstří nemůže být odpovědný za porušení čl. 10 EÚLP. Nadto se Soud jeho odpovědností za spáchaná porušení ani nezabývá. Soud v této souvislosti zajímá pouze jurisdikce a odpovědnost Moldavska a Ruska na tomto separatistickém území. O jednotlivých požadavcích, jež ESLP vytyčuje pro účely rozhodnutí o odpovědnosti smluvních stran Úmluvy tedy již bylo

---

¹³¹ *Fressoz a Roire proti Francii*, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 21. ledna 1999, stížnost č. 29183/95. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-58906>. [cit. 2024-02-26].

¹³² *Kommersant Moldovy proti Moldavsku*, rozsudek senátu čtvrté sekce ESLP ze dne 9. ledna 2007, stížnost č. 41827/02, § 32. Online. [cit. 2024-01-07].

¹³³ *De Haes a Gijssels proti Belgii*, rozsudek senátu ESLP ze dne 24. února 1997, stížnost č. 19983/92. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-58015>. [cit. 2024-02-26].

¹³⁴ *Kommersant Moldovy proti Moldavsku*, rozsudek senátu čtvrté sekce ESLP ze dne 9. ledna 2007, stížnost č. 41827/02, § 30. Online. [cit. 2024-03-17].

pojednáno. Následující analyzované případy *Beșleagă proti Moldavsku a Rusku*¹³⁵ a *Coliban proti Moldavsku a Rusku*¹³⁶ v této souvislosti přináší možnost pochopit postupy rozhodování Soudu včetně případných odlišností od případu z předchozí podkapitoly, k němuž došlo „rukou“ samotného Moldavska. Zároveň následující analyzované rozsudky pomohou odpovědět na výzkumnou otázku týkající se rozdílů mezi rozhodováním případů, v nichž došlo k zásahu do svobody projevu orgánem Moldavska, nebo „orgánem“ Podněstří. Vzhledem k tomu, že následující dva případy jsou si v mnohém podobné, bude možné (navíc ve srovnání s ostatními případy) učinit závěr, zda Soud zachovává konzistentní judikaturu při posuzování obdobných případů.

3.2.1. Beșleagă proti Moldavsku a Rusku

3.2.1.1. Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel žil ve vesnici Corjova, která je pod kontrolou moldavských úřadů, avšak nachází se na východním břehu Dněstru, obklopená územím kontrolovaným Podněsterskou moldavskou republikou. V obci byly zaznamenány časté případy zásahů podněsterských zástupců, zejména za účelem odpírání účasti místního obyvatelstva ve volbách konaných podle práva Moldavské republiky. Stěžovatel v této obci v roce 2007 kandidoval na starostu. Následně byl na území Podněstří zadržen podněsterskými úřady a odsouzen za spáchání přestupku „nezákonné volební propagandy“ k 15 dnům správního zadržení.¹³⁷

V průběhu výkonu trestu odnětí svobody stěžovatel informoval prokuraturu Moldavské republiky o jeho nezákonném zadržení. Ze strany Moldavska bylo zahájeno trestní stíhání, byl vyslechnut stěžovatel a také svědci. Tři vysoce postavení zaměstnanci Podněsterské moldavské republiky byli obviněni a prohlášeni za hledané osoby. Přibližně 3 roky po incidentu však bylo vyšetřování moldavskými úřady přerušeno z důvodu, že se před ním tři obvinění skrývali na území Podněstří.¹³⁸

---

¹³⁵ *Beșleagă proti Moldavsku a Rusku*, rozsudek výboru druhé sekce ESLP ze dne 2. července 2019, stížnost č. 48108/07. Online. [cit. 2024-03-17].

¹³⁶ *Coliban proti Moldavsku a Rusku*, rozsudek výboru druhé sekce ESLP ze dne 30. listopadu 2021, stížnost č. 5216/13. Online. [cit. 2024-03-17].

¹³⁷ *Beșleagă proti Moldavsku a Rusku*, rozsudek výboru druhé sekce ESLP ze dne 2. července 2019, stížnost č. 48108/07, § 5-8 Online. [cit. 2024-01-07].

¹³⁸ Tamtéž, § 12.

3.2.1.2. Rozhodování Soudu

Stěžovatel tvrdil, že byl zadržen pouze proto, že před komunálními volbami vyjádřil své politické názory v Moldavsku (na Moldavském kontrolovaném území). Přitom byly zabaveny jeho volební materiály propagující kandidaturu stěžovatele na funkci starosty obce Corjova. Tvrdil, že neporušil žádný moldavský zákon a porušil-li de facto zákony přijaté Podněstřím, takové porušení není na území Moldavské republiky právně relevantní. Moldavská ani ruská vláda se k této věci nevyjádřily.¹³⁹

ESLP neshledal část stížnosti, která tvrdí porušení článku 10 Úmluvy, zjevně neopodstatněnou ani nepřijatelnou z jiných důvodů. Proto se stížností zabýval meritorně. Soud následně konstatoval, že došlo k porušení článku 10 Úmluvy, neboť zabavení stěžovatelových volebních materiálů mohlo proběhnout ve smyslu čl. 10 odst. 2 Úmluvy pouze na základě zákona (tj. na základě „*formalit, podmínek, omezení nebo sankcí, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti [...]*“). K zabavení však došlo na základě postupu podněsterských „úřadů“, které neměly oporu v zákonech Moldavska. Žádná ze stran nepochybnila, že moldavské právo nezakazovalo volební propagaci přede dnem voleb. Proto bylo odsouzení stěžovatele na základě „zákonů“ Podněstří pro něj nejen nepředvídatelné, ale také postrádá jakýkoli základ v moldavském právu. Soud tedy dospěl k závěru, že zásah do stěžovatelovy svobody projevu nebyl „stanoven zákonem“ ve smyslu článku 10 Úmluvy, a tudíž došlo k narušení svobody projevu.¹⁴⁰

Soud dále musel určit, který stát je za dané porušení odpovědný. Prvně se pozornost Soudu obrátila na Moldavsko a ESLP přistoupil k určení, zda Moldavsko splnilo pozitivní závazek přijmout vhodná a dostatečná opatření k zajištění práv stěžovatele. S odkazem na názor Soudu již dříve vyjádřený v případech *Mozer, Ilaşcu*, jakož i v *Pocasovschi a Mihaila proti Moldavsku a Rusku* Soud dospěl k závěru, že Moldavsko dostalo svým pozitivním závazkům, a proto ze strany Moldavska nedošlo k porušení článku 10 Úmluvy. Následně Soud rozhodoval o odpovědnosti Ruska, kdy použil stejné judikáty jako v případě zjišťování odpovědnosti Moldavska, jejichž seznam Soud navíc rozšířil o případy *Ivanțoc a další proti Moldavsku a Rusku* a *Catan*. Soud se na tomto místě omezil na zopakování svých zjištění z dřívějších případů, podle nichž Rusko vykonávalo nad Podněstřím účinnou kontrolu, a to právě i v době, kdy došlo k omezení svobody projevu stěžovatele. Soud proto konstatoval, že „[z] důvodu pokračující vojenské, ekonomické a politické podpory Podněsterské moldavské republiky, jež by

---

¹³⁹ Tamtéž, § 54-55.

¹⁴⁰ Tamtéž, § 56-58.

bez této pomoci nemohla existovat, je Rusko odpovědné za porušení práv stěžovatele ve smyslu Úmluvy.“ V souladu se zmíněnou prejudikaturou a po učinění závěru, že Rusko vykonává nad Podněstřím účinnou kontrolu, již Soud neurčoval, zda Rusko vykonává podrobnou kontrolu také nad činností a předpisy podřízené místní správě.¹⁴¹

3.2.1.3. Judikатурní základy rozsudku

Ve věci *Beșleagă proti Moldavsku a Rusku* ESLP navázal na svou předchozí judikaturu prostřednictvím případu *Delfi AS proti Estonsku*¹⁴² z roku 2015. Soud se v tomto rozsudku vyjádřil, že omezení výkonu svobody projevu ve smyslu čl. 10 EÚLP, které „stanoví zákon“ vždy naráží na kvalitu takového zákona, jelikož důsledky takového zákonného omezení svobody projevu by měly být předvídatelné a samotný zákon by měl být přístupný (tj. osoby, na něž zákonná omezení dopadají, by měly mít možnost se s omezeními jednoduše seznámit). Tento judikатурní výklad je již dlouho zavedený a sahá až k rozsudkům z roku 2000.¹⁴³ Normu navíc nelze považovat za zákon ve smyslu čl. 10 odst. 2, pokud není formulována dostatečně přesně, aby měla osoba, na níž úprava dopadá, možnost v souladu s ní usměrňovat své chování, což je aspektem výše zmíněné předvídatelnosti. V této souvislosti však Soud připomněl i potřebu soudního výkladu, z níž plyne snížená právní jistota jednotlivců. Tento názor je opět součástí ustálené judikatury sahající do roku 2002.¹⁴⁴

Na základě této judikatury Soud dospěl k závěru, že podmínky pro omezení svobody projevu „stanovené zákonem“ nebyly v analyzovaném případě splněny.

Můžeme si v této souvislosti povšimnout, že tato výše popsaná ustálená judikatura Soudu v tomto případě vůbec nemusela být aplikována, neboť se Soud ani nemusel zabývat „předvídatelností“ a „přístupností“ zákona. Podněsterský *de facto* zákon, podle nějž byl stěžovatel odsouzen není vůbec součástí moldavského právního řádu, tj. z pohledu Soudu není zákonem v pravém slova smyslu. Bylo-li odsouzení provedeno podle práva neuznané Podněsterské moldavské republiky, nemusel by se Soud věnovat podstatě a kvalitě těchto zákonů právě proto, že jde o zákon pouze *de facto*. Soudu by v této otázce mělo postačit učinit závěr o tom, že svoboda projevu nebyla omezena zákonem, protože žádný *de iure* zákon, jenž by

---

¹⁴¹ Tamtéž, § 59-60, § 33-36, § 38.

¹⁴² *Delfi AS proti Estonsku*, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 16. června 2015, stížnost č. 64569/09. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-155105>. [cit. 2024-02-26].

¹⁴³ Tamtéž, § 120.

¹⁴⁴ *Beșleagă proti Moldavsku a Rusku*, rozsudek výboru druhé sekce ESLP ze dne 2. července 2019, stížnost č. 48108/07, § 57. Online. [cit. 2024-01-07].

v Moldavsku takovým způsobem omezoval svobodu projevu v té době neexistoval, resp. nebyl použit proti stěžovateli, a nebyl tudíž předmětem přezkumu.

3.2.2. Coliban proti Moldavsku a Rusku

3.2.2.1. Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl jako reklamní zástupce v souvislosti s volbami „prezidenta“ Podněstří v roce 2011 pověřen, aby organizoval distribuci letáků kritizujících jednoho z kandidátů, který byl nakonec zvolen. Téhož roku byl stěžovatel zatčen a obviněn z pomluvy a ze zasahování do práva jiných osob svobodně vykonávat své volební právo. O tři dny později byl propuštěn a v dalším roce opět zatčen. V průběhu řízení měl zvolený „prezident“ E. Șevciuc procesní postavení poškozeného. Stěžovatel byl následně ve zvláštním řízení bez soudního jednání pravomocně odsouzen „Nejvyšším soudem“ Podněstří za zásah do práva jiné osoby svobodně vykonávat volební právo a byl mu uložen trest odnětí svobody v trvání dvou let a šesti měsíců. Podle tvrzení stěžovatele a jeho matky byl stav ve věznicích nevyhovující a způsobil mu zdravotní komplikace. V následujícím roce byl stěžovatel propuštěn poté, co mu „prezident“ Podněstří udělil milost.¹⁴⁵

3.2.2.2. Rozhodování Soudu

Podle názoru stěžovatele došlo k jeho zadržení proto, že přispěl k propagaci volebních materiálů proti jednomu z kandidátů na „prezidenta“ Podněstří. Tvrdil, že neporušil žádný moldavský zákon a porušil-li „zákony“ přijaté Podněstřím, takové porušení nemá v Moldavsku právní význam. Moldavsko potvrdilo, že zásah do svobody projevu stěžovatele nebyl stanoven moldavským právem. Rusko v této věci nepředložilo žádná konkrétní tvrzení.¹⁴⁶

Soud předně přistoupil k určení jurisdikce států, proti nimž stížnost směřovala. Stěžovatel „ve světle konstantní judikatury Soudu“ podal stížnost proti Moldavsku a Rusku. Moldavsko uznalo své pozitivní závazky k zajištění práv stěžovatele a vyjádřilo se, že Ruské federaci náleží jurisdikce vzhledem ke její trvalé vojenské přítomnosti v regionu. Rusko naopak tvrdilo, že stěžovatel do její jurisdikce nespadá. Podle názoru Soudu byla tato situace obdobná jako ve

---

¹⁴⁵ Coliban proti Moldavsku a Rusku, rozsudek výboru druhé sekce EPLP ze dne 30. listopadu 2021, stížnost č. 5216/13, § 5-12. Online. [cit. 2024-01-07].

¹⁴⁶ Tamtéž, § 61.

věcech *Catan* a *Mozer*, načež Soud odkázal také na případ *Ilaşcu*. Soud tedy zachoval konstantní přístup vycházející z judikatury, zdůraznil, že Moldavsko má vůči stěžovateli pozitivní závazky (tj. „závazky k přijetí diplomatických, hospodářských, soudních a jiných opatření, která byla v jeho pravomoci a v souladu s mezinárodním právem“). Podle ESLP Ruská federace přispěla vojensky i politicky k vytvoření separatistického režimu v Podněstří v letech 1991-1992 a přinejmenším do září 2016 byla Podněsterská moldavská republika schopna nadále existovat a vzdorovat moldavským a mezinárodním snahám o urovnání konfliktu a nastolení demokracie a právního státu pouze díky ruské vojenské, ekonomické a politické podpoře. Vysoká míra závislosti Podněstří na ruské podpoře byla pro soud „silnou indicií, že Ruská federace nadále vykonává účinnou kontrolu a rozhodující vliv na podněsterské orgány, pročež stěžovatel spadá do jurisdikce tohoto státu podle článku 1 Úmluvy“.¹⁴⁷

Soud dále konstatoval, že stížnost není zjevně neopodstatněná ani nepřijatelná z jiných důvodů.¹⁴⁸

ESLP rozhodl, že propagací volebních materiálů na veřejných místech stěžovatel nepochybně uplatnil své právo na svobodu projevu a že jeho zadržení a odsouzení zjevně zasáhlo do výkonu jeho svobody projevu. Tento zásah může Soud připustit pouze pokud je v souladu s požadavky čl. 10 odst. 2 Úmluvy. Rovněž Soud konstatoval, že odsouzení stěžovatele na základě „zákonů“ Podněstří postrádá jakýkoli základ v moldavském právu. Proto byl Soudem učiněn závěr, že zásah do svobody projevu stěžovatele nebyl „stanoven zákonem“ ve smyslu článku 10 Úmluvy, a proto došlo k porušení tohoto ustanovení.¹⁴⁹

Soud následně určoval, zda Moldavská republika splnila své pozitivní závazky k přijetí vhodných a dostatečných opatření k zajištění práv stěžovatele. Na základě toho, že bylo zahájeno vyšetřování protiprávního jednání „úřadů“ Podněstří, dále že bylo stěžovatelem dosaženo zrušení jeho odsouzení podněsterskými „soudy“ a na základě dřívějších případů *Mozer*, *Ilaşcu* a *Pocasovschi a Mihaila proti Moldavsku a Rusku* rozhodl Soud tak, že Moldavsko dostalo svým pozitivním závazkům. K porušení Úmluvy tedy ze strany Moldavska nedošlo. Ruská federace vykonávala podle zjištění ESLP během věznění stěžovatele nad Podněstřím účinnou kontrolu. Ve světle tohoto závěru a v souladu s judikaturou Soud již neurčoval, zda Rusko vykonává podrobnou kontrolu nad politikou a činností podřízené místní správy. Za porušení čl. 10 Úmluvy je tedy podle Soudu odpovědné pouze Rusko.¹⁵⁰

---

¹⁴⁷ Tamtéž, § 19-28.

¹⁴⁸ Tamtéž, § 60.

¹⁴⁹ Tamtéž, § 61-66.

¹⁵⁰ Tamtéž, § 67-68, § 39-45, § 46-47.

3.2.2.3. Judikатурní základy rozsudku

Tento případ byl v argumentaci Soudu, ale i v argumentaci stěžovatele, moldavské i ruské strany téměř identický s případem *Beşleagă*. K omezení svobody stěžovatele nedošlo na základě práva moldavské republiky, ale na základě „zákonů“ Podněstří. Relevantní judikatura tak již byla podle vyjádření Soudu citována v rámci případu *Beşleagă*¹⁵¹ (viz výše). V případě *Coliban* ESLP tedy stále odkazuje na judikaturu týkající se výkladu omezení svobody projevu „stanoveného zákonem“. Na rozdíl od předchozího případu však již jen lakonicky poznamená, že „odsouzení žalobce na základě zákonů Podněsterské moldavské republiky nemá v moldavském právu žádný základ[, a tedy, že] zásah do stěžovatelovy svobody projevu nebyl „stanoven zákonem“ ve smyslu článku 10 Úmluvy“.¹⁵² To je oproti předchozímu postupu značným zjednodušením a zpřehledněním rozhodování, neboť za současného stavu právního uspořádání v Moldavsku vskutku nemá smysl posuzovat předvídatelnost použití *de facto* zákona Podněsterské moldavské republiky na území kontrolovaném Moldavskou republikou. V současném rozsudku tak ESLP na rozdíl od případu *Beşleagă* postupoval výkladově praktičtějším způsobem, když pouze konstatoval, že zákony Podněstří nejsou součástí moldavského práva, a proto nejde o omezení na základě zákona.¹⁵³

3.3. Aktuální vývoj judikatury na příkladu komunikovaného případu *Ilcenco* proti Moldavsku a Rusku

Kromě rozsudků analyzovaných v předchozí podkapitole se můžeme setkat ještě s dalším příkladem s podobnými charakteristikami jako předchozí věci *Beşleagă* a *Coliban*. Tento čerstvý případ je označen jako *Ilcenco proti Moldavsku a Rusku* a dosud nebyl Soudem rozhodnut. Pro účely úplného objasnění rozhodování Soudu ve věcech týkajících se omezení svobody projevu „orgánem“ Podněstří je tento případ alespoň krátce představen a okomentován.

---

¹⁵¹ Tamtéž, § 64.

¹⁵² Tamtéž, § 65.

¹⁵³ Tamtéž, § 65.

3.3.1. Ilcenco proti Moldavsku a Rusku

3.3.1.1. Skutkové okolnosti případu

První stěžovatel je novinář, který byl vězněn po dobu čtyř měsíců na základě obvinění z podněcování k extremismu. Jemu a také jeho synovi, který je druhým stěžovatelem, byly prohlédány domy. To vše na „území“ Podněsterské moldavské republiky. Mimo jiné stěžovatel tvrdí porušení čl. 10 Úmluvy, jež mělo být způsobeno samotným obviněním proti němu vzneseným, jeho zadržením a odebráním papíru a pera z jeho cely. Znemožnění psát podle tvrzení stěžovatele znamenalo jeho umlčení jako novináře.¹⁵⁴ Soud na základě těchto tvrzení položil příslušným stranám Úmluvy mj. následující otázky:

- A. „*Spadají stěžovatelé do jurisdikce Moldavské republiky nebo Ruské federace ve smyslu článku 1 Úmluvy, jak jej Soud vyložil mimo jiné ve věci Ilașcu a další proti Moldavsku a Rusku [...] a Catan a další proti Moldavsku a Rusku s ohledem na okolnosti projednávané věci?*“¹⁵⁵
- B. „*Došlo ve vztahu k prvnímu stěžovateli k porušení článku 10 Úmluvy (viz mutatis mutandis Savva Terentyev proti Rusku[...])?*“¹⁵⁶

Jak můžeme vidět, Soud opět odkazuje na rozsudky *Ilașcu* a *Catan*, jež oba nakonec použil i ve výše popsaných rozsudcích *Beșleagă* a *Coliban*. Pravděpodobně tak Soud bude vycházet z ustálené judikatury týkající se jurisdikce Ruska a Moldavska nad samozvanými „orgány“ Podněstří, o kterých také konkrétněji pojednává první kapitola práce. Podobnost věci *Ilcenco proti Moldavsku a Rusku* s případy v předchozí podkapitole je zřejmá, proto je zcela na místě, aby Soud vycházel ze stejných judikатурních základů. Následně se Soud táže na možné porušení článku 10 EÚLP a v této souvislosti připomíná rozsudek *Terentyev proti Rusku*¹⁵⁷, v němž ESLP mj. vyhodnocoval přístup vnitrostátních soudů a dostatečnost odůvodnění jejich rozsudků.

---

¹⁵⁴ Ilcenco proti Moldavsku a Rusku, komunikovaný případ zveřejněný 7. června 2021, stížnost č. 5216/13, popis skutkových okolností. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-210440>. [cit. 2024-01-07].

¹⁵⁵ Tamtéž, otázka stranám č. 1.

¹⁵⁶ Tamtéž, otázka stranám č. 5.

¹⁵⁷ Terentyev proti Rusku, rozsudek senátu třetí sekce ESLP ze dne 29. května 2017, stížnost č. 25147/09. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-170464>. [cit. 2024-01-07].

3.4. Shrnutí

V této kapitole bylo pojednáno o vybraných rozsudcích ESLP týkajících se zásahů do svobody projevu. První podkapitola se věnovala analýze rozsudku *Kommersant Moldovy proti Moldavsku*. Tato analýza představila judikaturu a postupy rozhodování Soudu v případě, kdy k porušení čl. 10 EÚLP došlo na základě zásahu orgánu Moldavské republiky, a to konkrétně proti vydavatelce novin. Tento případ byl krátce srovnán s novějším rozsudkem, který byl v mnoha ohledech obdobný, ve kterém však nešlo o noviny podporující přímo Podněstří. Druhá podkapitola se věnovala analýze dvou rozsudků, v nichž Soud rozhodoval o porušení čl. 10 EÚLP postupem „orgánu“ separatistického Podněstří. Tady již Soud došel k závěru, že stejně jako v rozsudku *Kommersant Moldovy proti Moldavsku* došlo k porušení čl. 10 EÚLP, avšak odpovědnost za toto porušení přisoudil Rusku, nikoli Moldavsku, jež Podněstří považuje za součást svého území. Třetí podkapitola pak obsahuje krátký popis a komentář ke komunikovanému rozsudku a představuje tak pravděpodobný budoucí vývoj judikatury.

Rozsudkem *Kommersant Moldovy proti Moldavsku* ESLP navázal na ustálenou judikaturu týkající se společenské role médií a použil test nezbytnosti v demokratické společnosti. Obdobně postupoval také u podobného případu *NIT S.R.L. proti Moldavsku*. V rozsudcích *Beşleagă proti Moldavsku a Rusku* a *Coliban proti Moldavsku a Rusku* Soud použil mladší judikaturu, která operuje s otázkami kvality a nutnosti omezení svobody projevu v zákoně. Na rozdíl od prvního rozsudku je relevantní odůvodnění ve věcech *Beşleagă* a *Coliban* kratší a odkazuje na menší počet případů, což ale odpovídá faktu, že jde o rozhodnutí výboru, zatímco první rozsudek je senátní.

Odpověď na výzkumnou otázku (4): *Rozhodování Soudu se liší v závislosti na tom, zda k porušení článku 10 EÚLP došlo postupem orgánu Moldavské republiky nebo „orgánu“ Podněsterské moldavské republiky. Rozdíly v rozhodování Soudu lze spatřovat především v odlišném způsobu určení, která smluvní strana EÚLP je za daná porušení odpovědná. Pokud k porušení čl. 10 EÚLP došlo zásahem „orgánu“ Podněstří, Soud přisuzuje odpovědnost Rusku. Jinak Soud zachovává konzistentní judikaturu, a to jak v případě, kdy bylo do svobody projevu zasázeno orgánem Moldavské republiky, tak v případech, kdy zásah učinil „orgán“ Podněstří. Rozsudky *Kommersant* a *NIT S.R.L.* jsou v mnoha ohledech obdobnými případy a Soud u nich také (co se týče judikatury) postupoval obdobně v případech zásahu orgánu Moldavska. Stejně tak případy *Beşleagă* a *Coliban* ukazují na konzistentnost přístupu Soudu v případech, kdy došlo k porušení čl. 10 EÚLP „orgánem“ Podněstří. Použité judikáty Soud pravděpodobně aplikuje i v komunikovaném případě *Ilcenco*.*

3.5. Návrh opatření ke zlepšení

Jak již bylo zmíněno v druhé podkapitole, v případech, kdy Soud rozhoduje o porušení článku 10 EÚLP založeném „zákonem“ Podněstří (nebo i jiného *de facto* státu), není třeba, aby se Soud zabýval určením kvality takového zákona, jeho předvídatelnosti či souladu soudní tradice Podněstří se systémem Úmluv. Takto Soud konkrétní porušení čl. 10 Úmluvy rozebíral ve věci *Beşleagă*, a to patrně po vzoru judikaturního předobrazu. V této souvislosti lze navrhnout, aby Soud v budoucnu jednoduše rozhodnul o tom, že k porušení čl. 10 EÚLP (nebo jiného článku) nedošlo na základě zákona, že tedy toto omezení nebylo „stanoveno zákonem“, protože zákon *de facto* státu je pouze *de facto* zákonem. K takovému výkladu se Soud nejvíce přiblížil v posledním rozebíraném rozsudku *Coliban*.

Závěr

Diplomová práce si kladla za cíl objasnit současný stav ochrany svobody projevu a odpovědnosti za její omezování v Moldavsku ve srovnání s *de facto* státem Podněstří, představit pohled ESLP na danou problematiku a navrhnout opatření ke zlepšení souvisejících právních mechanismů. K dosažení tohoto cíle pomohly čtyři výzkumné otázky, které se zaměřovaly na dílčí aspekty problematiky uvedené v cíli práce.

Kromě primárních zdrojů, tj. především zákonů, mezinárodních úmluv a rozsudků Soudu, byly v práci použity sekundární zdroje týkající se stavu dodržování norem chránících svobodu projevu na území Moldavska a Podněstří, odpovědnosti a subjektivity *de facto* států, vlivu Ruska v Podněstří a dalších souvisejících témat. V práci byly popsány, analyzovány a srovnány relevantní právní texty, které pomohly objasnit současný stav svobody projevu na vytyčených územích. Pomocí analýzy a srovnání vybraných rozsudků ESLP pak byl představen pohled Soudu na probranou problematiku. Na konci každé kapitoly byla navržena opatření ke zlepšení situace v oblasti svobody projevu na území Podněstří a Moldavska a souvisejícího rozhodování ESLP.

Kromě objasnění některých dosud v literatuře neřešených problémů, práce prostřednictvím odpovědí na výzkumné otázky přináší nové poznatky v oblasti představených témat svobody projevu, odpovědnosti neuznaného státu a přístupů ESLP. Tyto poznatky odpovídají zjištěním, že Podněstří nenáleží mezinárodněprávní subjektivita ani odpovědnost za zásahy do svobody projevu a ESLP Podněstří vnímá jako pouhý separatistický region Moldavska bez jakékoli odpovědnosti za porušování norem mezinárodního práva. ESLP dříve připisoval odpovědnost za porušení čl. 10 EÚLP na podněsterském území Moldavska a Rusku, od roku 2016 spíše Rusku samostatně, což ale bude Soud muset s nejvyšší pravděpodobností v následujících letech přehodnotit. Dalšími zjištěními představenými v odpovědích na výzkumné otázky je, že Rusko jako patronský stát Podněsterské moldavské republiky má vliv na ochranu svobody projevu na území Podněstří, ale ani vliv Ruska v Podněstří není neomezený a Podněstří dokáže některé aspekty svého vztahu s Ruskem účinně měnit. Právní rámec ochrany svobody projevu na území Moldavska i na území Podněstří je tvořen standardními komplexními úpravami, které ale v některých aspektech poskytují spíše méně rozvinutou úroveň ochrany svobody projevu než právní řády jiných zemí. Dle dostupných informací je vyšší míra ochrany svobody projevu zaručena obyvatelům území kontrolovaného Moldavskou republikou než obyvatelům Podněstří. Dále bylo zjištěno, že rozhodování ESLP se liší podle toho, zda k porušení článku 10 EÚLP došlo ze strany Podněstří či Moldavska a také podle toho, zda k porušení došlo na území

Podněstří nebo na území kontrolovaném Moldavskou republikou, přičemž judikatura ESLP je v této problematice konzistentní.

Na konci každé ze tří kapitol navržená opatření zahrnují např. vytvoření nového mechanismu ESLP, jenž by umožnil postihovat protiprávní omezení svobody projevu blíže konkrétnímu rozhodnutí o takovém zásahu bez nutnosti přičítat tuto odpovědnost státům, jež do budoucna nemohou vždy předejít opakování obdobného protiprávního chování. Dále např. snížení zásahů do svobody médií a do politických svobod v Moldavsku, liberalizaci „právního řádu“ Podněstří, zvýšení transparentnosti a nezávislosti médií v obou celcích. V oblasti rozhodování ESLP je možné navrhnout např. zjednodušení judikатурních odkazů na základě závěru o neaplikovatelnosti *de facto* zákonů Podněsterské moldavské republiky v případě, kdy je nutné omezení svobody projevu stanovit zákonem.

Diplomová práce přispěla k objasnění složitého stavu svobody projevu na území *de facto* státu Podněstří, a to za pomoci analýzy a srovnání norem uplatňovaných v Moldavské republice a na území Podněstří a relevantních rozsudků ESLP. Kromě toho pomohla práce objasnit, jakým způsobem ESLP a právní literatura nahlíží na problematiku odpovědnosti za omezování svobody projevu na území podněsterského *de facto* státu ve srovnání s Moldavskem. V neposlední řadě práce může přispět k odborné diskuzi prostřednictvím návrhů opatření ke zlepšení, jak byla popsána výše.

Mezinárodní právo poskytuje dobré základy pro ochranu a rozvoj svobody projevu na území Podněstří a Moldavska. V současném rychle se měnícím světě však ani právo nemůže zůstat konzistentní. Proto musí mezinárodní společenství i ESLP aktivně reagovat na vývoj mezinárodních vztahů a případného nedodržování základních práv a svobod jednotlivců jak na území uznaných států, jakým je Moldavská republika, tak na území neuznaných *de facto* států, jakým je Podněsterská moldavská republika. Nedávné změny v přístupu k svobodě projevu související s napjatými rusko-moldavskými vztahy, stejně jako pravděpodobné budoucí změny v rozhodování Soudu o odpovědnosti Moldavska a Ruska za (exteritoriální) porušování EÚLP si zaslouží další pozornost ze strany vědeckých a diplomatických pracovníků v celé Evropě.

Seznam použité literatury

ČEPELKA, Čestmír a ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo veřejné*. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-721-7.

HÝBNEROVÁ, Stanislava a TYMOFEYEVA, Alla. Exteritoriální jurisdikce smluvních států Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. In: ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo a státní území*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, s. 85-94. ISBN 978-80-87975-42-8.

JANKUV, Juraj; LANTAJOVÁ, Dagmar a ŠMID, Marek et al. *(Ne)uznanie štátov v medzinárodnom práve a jeho dopad na vnútroštátne právo*. Kraków: Spolok Slovákov v Poľsku, 2014. ISBN 978-83-7490-800-9.

KER-LINDSAY, James. *The foreign policy of counter secession: preventing the recognition of contested states*. Reprint. Oxford: Oxford University Press, 2013. ISBN 978-0-19-969839-4

BALALA, Victor Alexeevich; BERYL, Tatyana Mikhailovna; KALYAKIN, Oleg Alexeevich; KARMANUTSA, Victor Ivanovich; FEDORCHUKOV, Jakov Fedoseevich. *Konstitucija Pridnestrovskoj Moldavskoj Respubliki: kratkij postatejnyj kommentarij*. Tiraspol': Poligrafist, 2000.

KOSIENKOWSKI, Marcin. The patron-client relationship between Russia and Transnistria. In: HOCH, Tomáš a KOPEČEK, Vincenc. *De facto states in Eurasia*. Abingdon, Oxon: Routledge, an imprint of the Taylor & Francis Group, 2020, s. 183-207. ISBN 978-0-367-19912-8.

LIPOVSKÝ, Milan. Podněstří – de facto stát? In: ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo a státní území*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, s. 166-178. ISBN 978-80-87975-42-8.

Seznam použitých internetových zdrojů

BRUMMER, Klaus, 2024. *The Council of Europe, Russia, and the future of European cooperation: any lessons to be learned from the past?* Online. International Politics. Dostupné z: <https://doi.org/10.1057/s41311-024-00557-w>.

CAZAC, Dumitru. *Transnistria in the Light of Classic Criteria for Statehood*. Online. L'Europe Unie. 2020, roč. 16, č. 16, s. 60-67. ISSN 0248-2851. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1pop0hq/cdi_ceeol_journals_923886.

CULLEN, Anthony a WHEATLEY, Steven. *The human rights of individuals in 'de facto' regimes under the European convention on human rights*. Online. Human rights law review. 2013, roč. 13, č. 4, s. 691-728. ISSN 1461-7781. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/hrlr/ngt033>.

DOMENTE, Marin. *Freedom of speech as a fundamental right within the situational context of the Republic of Moldova and Transnistria*. Online. Supremația Dreptului. 2021, roč. 1, č. 1, s. 29-36. ISSN 2345-1971. Dostupné z: <https://doi.org/10.52388/2345-1971.2021.1.02>.

Ex-Communist leader from Tiraspol, Oleg Horjan, found dead in his home. Online. Ipn (press agency). Dostupné z: https://www.ipn.md/en/ex-communist-leader-from-tiraspol-oleg-horjan-found-dead-in-his-home-7967_1098263.html.

Freedom in the World 2018 - Moldova, 2018. Online. In: Refworld (Global Law and Policy Database). Dostupné z: <https://www.refworld.org/reference/annualreport/freehou/2018/en/121599?prevDestination=search>.

Freedom in the World 2018 - Transnistria, 2018. Online. In: Refworld (Global Law and Policy Database). Dostupné z: <https://www.refworld.org/reference/annualreport/freehou/2018/en/121906?prevDestination=search>.

HEINTZE, Hans-Joachim. *Are De Facto Regimes Bound by Human Rights?* Online. OSCE Yearbook. 2009, s. 267-275. Dostupné z: [Are De Facto Regimes Bound by Human Rights? \(ifsh.de\)](https://www.osce.org/yearbook/are-de-facto-regimes-bound-by-human-rights).

LARSEN, Kjetil Mujezinović. *'Territorial Non-Application' of the European Convention on Human Rights*. Online. Nordic journal of international law = Acta Scandinavica Juris Gentium. 2009, roč. 78, č. 1, s. 73-93. ISSN 0902-7351. Dostupné z: <https://doi.org/10.1163/157181009X397090>.

LEONTIEV, Lucia. *Governance and Human Rights in Transnistria: Between Theory and Praxis*. Online. Demokratizatsiya (Washington, D.C.). 2022, roč. 30, č. 3, s. 333-356. ISSN 1074-6846. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1pop0hq/cdi_proquest_journals_2700800161.

LEONTIEV, Lucia. The Place of International Human Rights Law in the Territorial Non-State Entities. The case of Taiwan and Territorial Non-State Entities from the Post-Soviet Space. Online. The Liverpool law review. 2022, roč. 43, č. 3, s. 551-570. ISSN 0144-932X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10991-022-09311-9>.

Member states - Republic of Moldova. Online. Council of Europe. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/portal/republic-of-moldova>.

Moldova - Amnesty International Report 2022. Online. Amnesty International. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/location/europe-and-central-asia/moldova/report-moldova/>.

Moldova, 2021. In: *Political Handbook of the World 2020-2021*. 1. Online. CQ Press, s. 1088-1098. ISBN 9781544384726. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1ustijj/alma9925248685806986.

Moldova's elections peaceful and efficient, but marred by sweeping restrictive measures amid national security concerns: international observers. Online. Organization for Security and Co-operation in Europe. Dostupné z: <https://www.osce.org/odihr/557427>.

NEUKIRCH, Lia. 'Frozen' Human Rights in Abkhazia, Transdnistria, and the Donbas: The Role of the OSCE in a Shaky System of International Human Rights Protection Mechanisms. *OSCE Yearbook*. 2017, roč. 23, s. 170-200. cit. In: LEONTIEV, Lucia. *Governance and Human Rights in Transnistria: Between Theory and Praxis*. Online. Demokratizatsiya (Washington, D.C.). 2022, roč. 30, č. 3, s. 333-355. ISSN 1074-6846. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1pop0hq/cdi_proquest_journals_2700800161.

Observations on the Human Rights Situation of People affected by the Conflict between Armenia and Azerbaijan over the Karabakh region. Online. Council of Europe - Commissioner for Human Rights. Dostupné z: <https://rm.coe.int/observations-on-the-human-rights-situation-of-people-affected-by-the-c/1680ae228c>.

Opinion CDL-AD(2022)026-e, 2023. Online. Venice Commission Opinions for Moldova. Dostupné z: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2022\)026-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2022)026-e).

Opinion CDL-AD(2023)049-e, 2023. Online. Venice Commission Opinions for Moldova. Dostupné z: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2023\)049-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2023)049-e).

RONEN, Yaël. Status and (Human Rights) Obligations of Non-recognized De Facto Regimes in International Law: The Case of 'Somaliland.'. By Michael Schoiswohl. Leiden, Boston. Online. *The American journal of international law*. 2005, roč. 99, č. 4, s. 953-959. ISSN 0002-9300. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/3396705>.

Russia ceases to be a Party to the European Convention on Human Rights on 16 September 2022. Online. Council of Europe. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/portal/-/russia-ceases-to-be-a-party-to-the-european-convention-of-human-rights-on-16-september-2022>.

STAVINOHA, Vlastislav. *Obligations of De-Facto Regimes*. Online. Estudios de Deusto. 2020, roč. 68, č. 1, s. 61-74. ISSN 0423-4847. Dostupné z: [https://doi.org/10.18543/ed-68\(1\)-2020pp61-74](https://doi.org/10.18543/ed-68(1)-2020pp61-74).

SUPAC, Marina. *Restrictions of freedom of speech in the post-Soviet region: Belarus, Ukraine, Moldova*. 2015. Dizertační práce. Online. Global Campus. Dostupné z: <https://repository.gchumanrights.org/server/api/core/bitstreams/a0e679e7-23a6-43bc-9aa2-186296ae30b9/content>.

TOKAREV, Aleksei; MARGOEV, Adlan a PRIKHODCHENKO, Alexey. *The statehood of Eurasia's de facto states: an empirical model of engagement by great powers and patrons*. Online. Caucasus survey. 2021, roč. 9, č. 2. ISSN 2376-1199. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/23761199.2020.1870076>.

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 12. července 2007 o porušování lidských práv v Podněstří (Moldavské republice), P6_TA(2007)0358. Online. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-6-2007-07-12_CS.html.

VAHL, Marius a EMERSON, Michael. *Moldova and the Transnistrian Conflict*. Online. Journal on ethnopolitics and minority issues in Europe JEMIE. 2004, č. 1, s. 1-29. ISSN 1617-5247. Dostupné z: https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1pop0hq/cdi_proquest_miscellaneous_59712109.

Seznam použitých právních předpisů

Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002 (astfel cum a fost modificată până și 11 noiembrie 2016). Online. Databáze WIPO Lex (The World Intellectual Property Organization). Dostupné z: <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/426396>.

Constituția Republicii Moldova. Online. Președinția Republicii Moldova. Dostupné z: https://presedinte.md/app/webroot/Constitutia_RM/Constitutia_RM_RO.pdf.

Constitution of the Pridnestrovian Moldavian Republic. Online. Ministry of Foreign Affairs of Pridnestrovian Moldavian Republic. Dostupné z: <https://mid.gospmr.org/en/constitution>.

Constitution of the Republic of Moldova. Online. Curtea Constituțională a Republicii Moldova. Dostupné z: https://www.constcourt.md/public/files/file/Actele%20Curtii/acte_en/MDA_Constitution_EN.pdf.

Evropská úmluva o ochraně lidských práv (ve znění Protokolů č. 11, 14 a 15), s. 19. Online. Evropský soud pro lidská práva. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ces.

Moldova Factsheet, International Justice Resource Center. Online. Dostupné z: <https://ijrcenter.org/country-factsheets/country-factsheets-europe/moldova-factsheet/>.

The Criminal Code of the Republic of Moldova, No. 985-XV dated 18.04.2002. Online. UNICEF a NORLAM, Chisinau, 2009. Dostupné z: https://sherloc.unodc.org/cld/uploads/res/document/criminal-code-of-the-republic-of-moldova_html/Republic_of_Moldova_Criminal_Code.pdf

Гражданский кодекс Приднестровской Молдавской Республики. Online. Верховный Совет Приднестровской Молдавской Республики. Dostupné z: <https://www.vspmr.org/legislation/laws/zakonodateljniie-akti-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-v-sfere-grajdanskogo-jilischnogo-semeynogo-prava/grajdanskiy-kodeks-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki.html>.

Уголовный кодекс Приднестровской Молдавской Республики (Редакция на 30 июля 2020). Online. Юридическая литература (Министерство юстиции Приднестровья). Dostupné z: <https://www.ulpmr.ru/uploads/ul/books/%D0%A3%D0%9A/uk.pdf>.

Seznam použité judikatury

Beșleagă proti Moldavsku a Rusku, rozsudek výboru druhé sekce ESLP ze dne 2. července 2019, stížnost č. 48108/07. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-194243>.

Busuioc proti Moldavsku, rozsudek senátu čtvrté sekce ESLP ze dne 21. března 2005, stížnost č. 61513/00. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-67745>.

Catan a další proti Moldavsku a Rusku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 19. října 2012, stížnosti č. 43370/04, 18454/06, 8252/05. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-114082>.

Coliban proti Moldavsku a Rusku, rozsudek výboru druhé sekce ESLP ze dne 30. listopadu 2021, stížnost č. 5216/13. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-213707>.

De Haes a Gijssels proti Belgii, rozsudek senátu ESLP ze dne 24. února 1997, stížnost č. 19983/92. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-58015>.

Delfi AS proti Estonsku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 16. června 2015, stížnost č. 64569/09. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-155105>.

Fressoz a Roire proti Francii, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 21. ledna 1999, stížnost č. 29183/95. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-58906>.

Goodwin proti Spojenému království, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 27. března 1996, stížnost č. 17488/90. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-57974>.

Handyside proti Spojenému království, rozsudek pléna ESLP ze dne 7. prosince 1976, stížnost č. 5493/72, § 48-50. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-57499>.

Chiragov a další proti Arménii, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 16. června 2015, stížnost č. 13206/15, § 168. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-155353>.

Ilașcu a další proti Moldavsku a Rusku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 8. července 2004, stížnost č. 48787/99. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-61886>.

Ilcenco proti Moldavsku a Rusku, komunikovaný případ zveřejněný 7. června 2021, stížnost č. 5216/13. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-210440>.

Ivanțoc a další proti Moldavsku a Rusku, rozsudek senátu čtvrté sekce ESLP ze dne 15. listopadu 2011, stížnost č. 23687/05. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-107480>.

Kommersant Moldovy proti Moldavsku, rozsudek senátu čtvrté sekce ESLP ze dne 9. ledna 2007, stížnost č. 41827/02. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-78892>.

Mozer proti Moldavsku a Rusku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 23. února 2016, stížnost č. 11138/10. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-161055>.

NIT S.R.L. proti Moldavsku, rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 5. dubna 2022, stížnost č. 28470/12, § 182. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-216872>.

Observer a Guardian proti Spojenému království, rozsudek pléna ESLP ze dne 26. listopadu 1991, stížnost č. 1358/88. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-57705>.

Sunday Times proti Spojenému království (č. 1), rozsudek pléna ESLP ze dne 26. dubna 1979, stížnost č. 6538/74, § 60-62. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-57584>.

Terentyev proti Rusku, rozsudek senátu třetí sekce ESLP ze dne 29. května 2017, stížnost č. 25147/09. Online. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-170464>.

Svoboda projevu na území Podněstří a Moldavska pohledem Evropského soudu pro lidská práva

Abstrakt

Tato diplomová práce je založena na analýze a srovnání právních textů a rozsudků Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) souvisejících se svobodou projevu na vymezených územích.

Na konci každé kapitoly jsou navržena opatření, která by mohla vést ke zlepšení ochrany svobody projevu na území pod kontrolou *de facto* státu Podněstří a pod kontrolou Moldavské republiky, nebo ke zlepšení rozhodovacích procesů ESLP. Jelikož Rusko a Moldavsko byly dosud ESLP shledávány odpovědnými za omezování svobody projevu na území separatistického Podněstří, práce se také věnuje tématu extraterritoriální jurisdikce těchto států, jakož i subjektivitě a odpovědnosti Podněsterské moldavské republiky za protiprávní chování.

Tato problematika je konfrontována s relevantními rozsudky ESLP, které obohacují vědeckou diskuzi o právní názory. Rozsudky jsou ale zároveň zajímavým odrazem měnící se politické situace, a to zvláště v současné době (2024), kdy je budoucnost vztahů Ruska s dalšími evropskými zeměmi nejistá. Proto je v diplomové práci pojednáno nejen o historii judikatury, ale jsou nastíněny také možné budoucí směry vývoje rozhodování ESLP o problematice svobody projevu na území Podněstří a Moldavska.

Diplomová práce poskytuje čtenáři odpovědi na otázky týkající se mj. subjektivity a odpovědnosti Podněsterské moldavské republiky za zásahy do svobody projevu a vlivu Ruska na ochranu svobody projevu na území Podněstří, právního rámce ochrany svobody projevu na území Podněstří a Moldavska a konzistentnosti judikatury ESLP při rozhodování o omezení svobody projevu na těchto teritoriích.

Práce je sepsána s vědomím, že omezování přístupu k informacím a odlišným pohledům nikdy nevede ke zlepšení poznání skutečnosti. Proto je na různá témata nahlíženo z různých (i minoritních) úhlů pohledu a jsou diskutovány rozličné výkladové možnosti. Neboť právě o tom celá práce je – o svobodě projevu...

Klíčová slova: Podněstří; svoboda projevu; judikatura ESLP

Freedom of Expression on the Territory of Transnistria and Moldova as seen by the European Court of Human Rights

Abstract

This thesis is based on the analysis and comparison of legal texts and judgments of the European Court of Human Rights (ECtHR) related to freedom of expression on the defined territories.

At the end of each chapter, measures are proposed that could lead to the improvement of the protection of freedom of expression on the territories under the control of the *de facto* state of Transnistria and the Republic of Moldova, or to the improvement of the ECtHR's decision-making processes. As Russia and Moldova have so far been found responsible by the ECtHR for restricting freedom of expression on the territory of the separatist Transnistria, the thesis also addresses the topic of the extraterritorial jurisdiction of these states, as well as the subjectivity and responsibility of the Pridnestrovian Moldovan Republic for unlawful conduct.

This issue is confronted with relevant judgments of the ECtHR, which enrich the academic discussion with legal views. However, the judgments are also an interesting reflection of the changing political situation, especially at the present time (2024) when the future of Russia's relations with other European countries is uncertain. Therefore, not only the history of the case law is discussed, but also possible future directions of the development of the ECtHR rulings on the issue of freedom of expression on the territory of Transnistria and Moldova are outlined.

The thesis provides the reader with answers to questions concerning, i.a., the subjectivity and responsibility of the Pridnestrovian Moldovan Republic for interference with freedom of expression, the influence of Russia on the protection of freedom of expression on the Transnistrian territory, the legal framework of the protection of freedom of expression on the territories of Transnistria and Moldova, and the consistency of the ECtHR's case law in deciding on restrictions on freedom of expression on these territories.

The thesis was written knowing that limiting access to information and different perspectives never leads to an improvement of understanding reality. Therefore, various topics are viewed from different (even minority) perspectives and different interpretative possibilities are discussed. For that is what this work is all about – the freedom of expression...

Klíčová slova: Transnistria; Freedom of Expression; ECtHR Case Law